

ara lleida

PATRONAT DE TURISME DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA NÚMERO 44 - 2014

Juliol de 1989, l'inici d'una marca:
"Ara Lleida"... on tot comença

DIRECCIÓ I EDICIÓ:
Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida

DIRECCIÓ DE CONTINGUTS:
Jordi Blanch, director del Patronat de Turisme;
Maricel Pujol, cap de l'Àrea de Comunicació de la
Diputació de Lleida

TEXTOS:
Els seus autors i Serveis de Comunicació Lleida

FOTOGRAFIA:
Els seus autors i arxius del Patronat de Turisme i de
la Diputació de Lleida

MAQUETACIÓ:
laGràfica

TRADUCCIÓ:
Malcom Hayes

CORRECCIÓ:
Jordi Vidal i Àrea de Comunicació de la Diputació
de Lleida

IMPRESSIÓ:
Norprint

Dipòsit legal: L.768.91
© de les fotografies, les il·lustracions i els textos:
els autors. És prohibida la reproducció total o
parcial dels continguts d'aquesta publicació sense
l'autorització de l'editor i dels autors.

Si vols rebre la revista *Ara Lleida*
on-line ho pots sol·licitar a:

www.aralleida.cat/revista

06 “ARA LLEIDA”:
VINT-I-CINC ANYS OBRINT
LLEIDA AL MÓN

24 “PERSEGUITS I SALVATS”

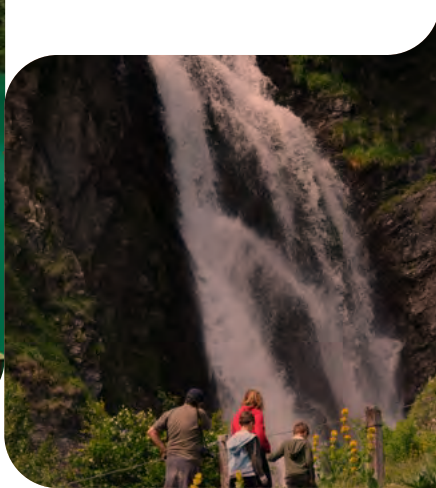
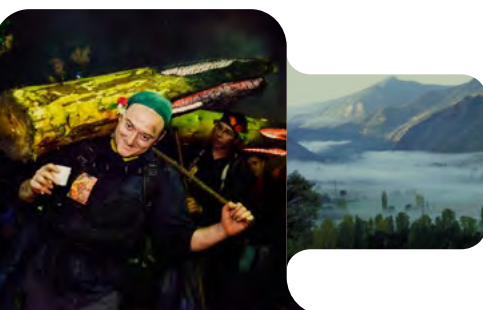
42 LES TERRES DE LLEIDA
A VISTA D'OCELL

70 BUSCANT EL
RECONeixEMENT MERESCUT

78 L'ARAN EN ESSÈNCIA

84 APRENDRE DEL PASSAT
PER CONSTRUIR EL FUTUR

90 OFICINES DE TURISME

“ARA LLEIDA”

VINT-I-CINC ANYS OBRINT LLEIDA AL MÓN

TEXT: **Serveis de Comunicació Lleida**

FOTOS: **Antoni Benavente (CTSVL), Boí Taüll, Defoto, Francesc Tur, Jordi V. Pou, Laurent Sansen, Oriol Clavera, Roc Roi**

Ara fa vint-i-cinc anys va néixer el Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida amb un pressupost modest —120.000 euros— però amb una il·lusió immensa: la de donar a conèixer els atractius de la demarcació arreu del món i la d’impulsar l’amor al territori, l’autoestima, l’esperit emprenedor i el dinamisme empresarial entre el sector turístic de les comarques lleidatanes. Un doble objectiu en el qual la Diputació —a través del Patronat de Turisme— ha esmerçat moltíssims esforços al llarg d’aquest quart de segle, desenvolupant el paper de paraigües institucional, és a dir, acompanyant, assessorant i donant el màxim suport possible a un sector que —juntament amb l’agrícola i el ramader— constitueix un dels principals actius del PIB de l’economia lleidatana. Actualment, el volum econòmic que genera anualment el turisme a la demarcació de Lleida assoleix els 1.000 milions d’euros.

“El turisme sostenible és aquell que manté l’equilibri entre els interessos socials, econòmics i ecològics”
Organització Mundial del Turisme

La creació del Patronat va ser una aposta ferma i convençuda, però alhora complicada i plena de reptes, per un sector amb grans potencialitats però que encara tenia moltes assignatures pendents. Parlem d’una època, en efecte, en la qual quedava molta feina a fer per impulsar la transformació dels recursos en productes turístics acabats, per concretar —aprofitant les sinèrgies— col·laboracions i aliances estratègiques entre els diferents agents turístics, etc., i en la qual hi havia també un cert dèficit d’autoestima per part de la mateixa societat lleidatana, poc conscient de l’immens diamant en brut —el turisme— que tenia a les mans.

El temps (i l’esforç econòmic que ha fet la Diputació, que ha destinat en aquests 25 anys un total de 53,6 milions d’euros a la promoció turística) han demostrat que aquella aposta pel turisme no sols va ser encertada, sinó que ha donat pas a un dels projectes de promoció a Catalunya més sòlids, prestigiosos i reeixits. El president de la Diputació de Lleida, Joan Reñé, ha declarat recentment que el turisme —que actualment ja ha assolit el 12,5% del PIB del territori— “és un dels motors econòmics i un dels sectors amb més futur de les comarques de Lleida”.

El Patronat de Turisme es va marcar com a primera fita analitzar, mitjançant estudis molt acurats, els recursos, les potencialitats i el

posicionament turístic real de la demarcació, tant dintre com fora de l’Estat espanyol.

Paral·lelament a aquests estudis, la Diputació va llançar l’eslògan “Ara Lleida”, lema que era una diàfana declaració de principis, ja que la intenció era posar Lleida i els seus atractius en el mapa turístic internacional. El lema, a més, encarnat en un colorista logotip on el verd simbolitzava la natura, el blau del cel i el vermell l’emoció de l’aventura... A continuació, el Patronat va iniciar una sèrie d’ambicioses campanyes promocionals on s’incidí especialment en productes estrella com són l’esquí, els esports d’aventura, el turisme de natura i el romànic. Campanyes genèriques o específiques centrades tant en el Pirineu com en la plana que han tingut continuïtat durant aquestes dues dècades i mitja i que han arribat als nostres dies, amb iniciatives plenament vigents com la campanya d’hivern “On la neu és més que neu” o la d’estiu “Lleida, on tot comença”. És en el període inicial que neix també el Premi Turístic Pica d’Estats de premsa, ràdio i televisió, i la revista *Ara Lleida*, que vindrà acompanyada en aquells anys i en els següents d’una quantitat ingent de material promocional —fullets, catàlegs d’ofertes i guies (d’activitats, de serveis, de senderisme, de rutes, de patrimoni, de turisme industrial, etc.)— dissenyat per tal de mostrar al món l’ampli i ric ventall de propostes turístiques de les terres de Lleida.

LA REVISTA 'ARA LLEIDA'

La revista *Ara Lleida* neix l'any 1991 amb l'objectiu de donar a conèixer i promocionar els atractius turístics (paisatgístics, monumamentals i d'activitats) de les comarques de Lleida per mitjà d'una publicació editada en català, castellà, anglès i francès (amb algun número especial en rus).

La revista se centra en l'oferta turística —des de la tradicional a la més innovadora (i sempre presentada amb un criteri d'equilibri territorial)— de la demarcació, i al llarg de la seva vida ha combinat els reportatges d'actualitat amb diverses seccions fixes (mites i llegendes, llibres turístics, museus, espais de natura, etc.).

La revista no només s'ha centrat sempre en Lleida sinó que a més s'ha fet des de Lleida: des dels dissenyadors, redactors —inclosos alguns dels millors periodistes i escriptors autòctons— i fotògrafs, fins a la impremta, sempre ha estat una publicació elaborada al 100% al territori. Reportatges de gran interès i fotos espectaculars fets per gent que viu i estima la seva terra.

Vint-i-tres anys després, el balanç de la publicació és espectacular: 43 números editats, 4.300 pàgines, més de 300 reportatges i unes 3.900 fotografies publicades. El prestigi que ha assolit la revista s'ha traduït en la sol·licitud d'exemplars des de tot el món —des dels EUA a Austràlia— per part de persones interessades a tenir tota la col·lecció.

En aquest sentit, el Patronat ha treballat amb fermesa i convicció per promocionar els atractius lleidatans en tots els fronts: l'interior i l'exterior. Ha estat present en fires, congressos i jornades estatals i internacionals (parlem de més d'una vintena de països), en molts casos de mà de l'Agència Catalana de Turisme, alhora que ha organitzat viatges guiats de familiarització per mostrar *in situ* els encants de les comarques de Lleida a periodistes, operadors turístics i agents turístics estrangers. I és que tots els camins porten a Roma o, en aquest cas, tots els camins són bons per promocionar el patrimoni monumental i natural del territori.

En el pla intern, ha contribuït a consolidar una oferta turística sòlida i competitiva promovent inicialment els clubs de competitivitat i els clubs de producte per estructurar ofertes concretes, donant suport a les associacions específiques (aventura, càmping, turisme rural, guies, esquí...) i treballant sense defallir per millorar

la competitivitat i la professionalització del sector mitjançant accions informatives, formatives i d'estímul. En aquest àmbit, ens hem de referir a iniciatives com el Congrés de Turisme Interior i de Muntanya (TIM), el Fòrum Manel Martín —una trobada de debat i intercanvi d'experiències—, o el lliurament dels premis de la Nit del Turisme, un reconeixement institucional al sector turístic de la demarcació de Lleida per la feina ben feta.

Alhora, s'intenta fidelitzar el client estatal —en bona part procedent de Barcelona, Madrid, el País Basc i la Comunitat Valenciana— amb el Club d'Amics de Lleida, que supera a hores d'ara els 33.000 socis.

Reblant sempre el clau sobre els grans actius clàssics del territori —la natura, l'esquí (amb 11 estacions d'esquí alpí i nòrdic), el turisme actiu i els esports d'aventura (actualment amb més de

EL PATRONAT VA “NÉIXER” A L'ESTANY GENTO

El 18 de juliol de 1989 es constituïa a l'Estany Gento (el Pallars Jussà) el Patronat Intercomarcal de Turisme de la Diputació de Lleida, essent aleshores Ramon Companys president de la Diputació de Lleida i Jesús Bartolomé president de la Comissió de Turisme i Esports de la mateixa. El singular indret elegit, l'Estany Gento, era ja tota una declaració d'intencions, carregada de simbolisme, sobre el que volia ser aquella entitat.

Es va optar, en efecte, per organitzar l'acte fora de la ciutat de Lleida, en un punt emblemàtic de la demarcació, palesant d'aquesta manera la voluntat del patronat de donar servei a totes i cadascuna les comarques; es va escollir un paratge a l'aire

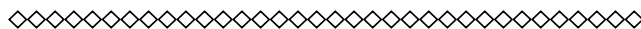
lliure, obert, amb unes panoràmiques superbes sobre els cims del Pirineu i del Prepirineu, significat la vocació de l'ens d'obrir-se i col·laborar amb tot el sector turístic, públic i privat; finalment, l'acte fundacional va tenir lloc en un superb espai natural, incidint en definitiva en un dels actius més importants de les terres lleidatanes que calia posar en valor: la natura en estat pur.

A la solemne creació del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida van participar —entre altres autoritats— el conseller de Turisme i Comerç, Josep Lluís Alegre, i representants de tots els consells comarcals i de les principals associacions i entitats dels àmbits econòmic i turístic de la demarcació.

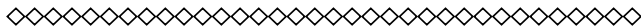
200 empreses i amb el ràfting com a activitat emblemàtica), el patrimoni monumental (romànic, castells, Cister), la gastronomia, les festes tradicionals— el Patronat no ha renunciat mai, ans al contrari, a impulsar àmbits emergents o menys desenvolupats com el turisme termal, l'ornitològic o el científic.

En el primer apartat no podem obviar el valuós suport de la Diputació per assolir un vell somni, la declaració del conjunt de temples romànics de la Vall de Boí com a Patrimoni de la Humanitat, l'any 2000, mentre que en l'apartat de nous àmbits sobresurt la recuperació de l'Estany d'Ivars i Vila-Sana, al Pla d'Urgell (esdevingut avui dia un paradís ornitològic) o la creació de l'espectacular Parc Astronòmic del Montsec, projecte que ha coronat l'any 2013 amb la distinció de Destinació Turística i Reserva Starlight que atorga la Fundació Starlight amb l'aval de la UNESCO per distingir els millors espais per observar els estels.

LES COMARQUES DE LLEIDA ACULLEN UN MILIÓ I MIG DE VISITANTS L'ANY I EL SECTOR TURÍSTIC GENERA ANUALMENT UN VOLUM ECONÒMIC DE MIL MILIONS D'EUROS, XIFRA QUE SUPOSA EN CONJUNT UN 12,5% DEL PIB DE LA DEMARCACIÓ

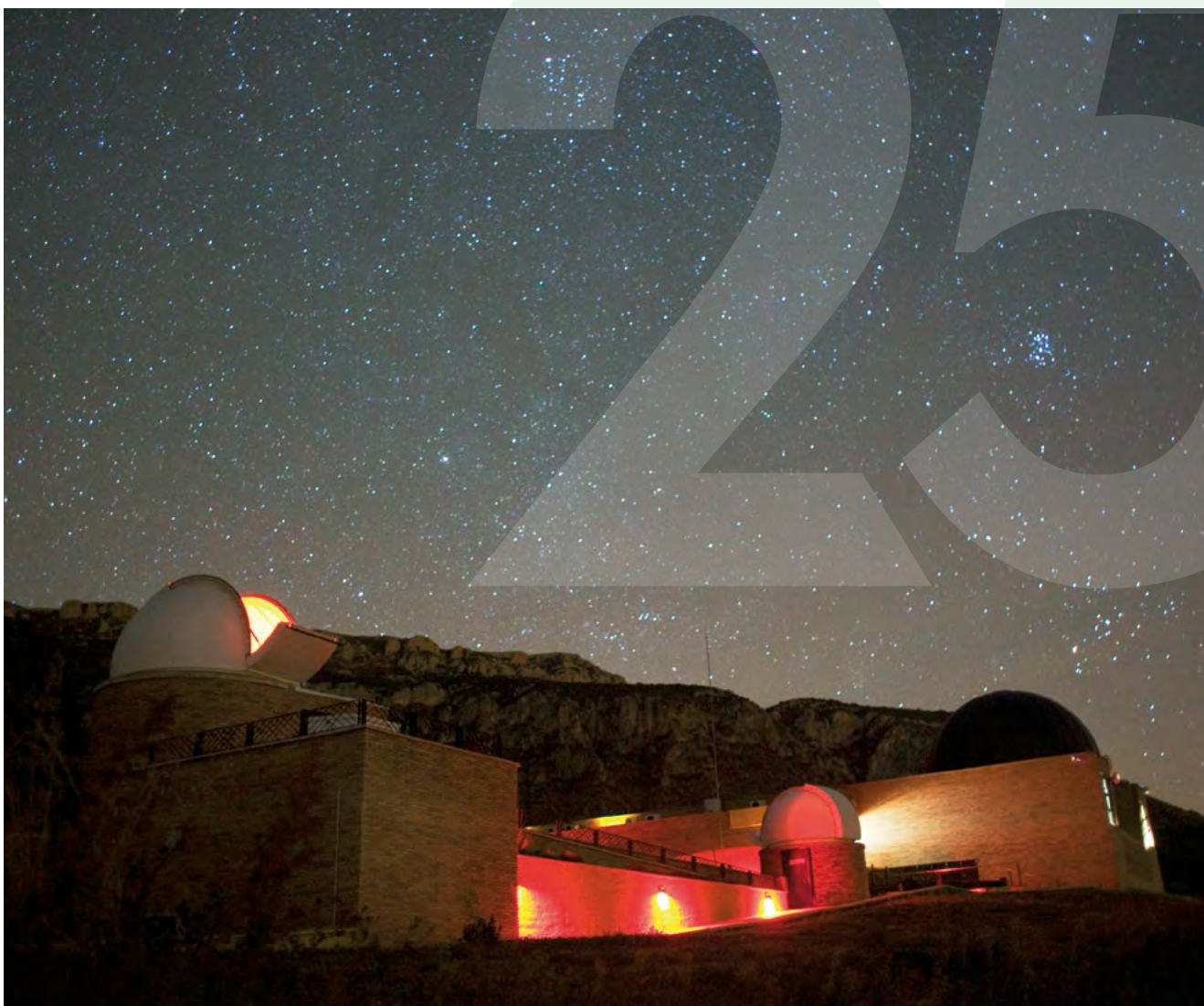
EL TERRITORI LLEIDATÀ LIDERA EL SECTOR DEL TURISME ACTIU I ELS ESPORTS D'AVENTURA EN L'ÀMBIT ESTATAL, AMB 223 EMPRESES, UNA OFERTA DE 52 DISCIPLINES DE TERRA, AIGUA I AIRE, I UNS 600.000 SERVEIS ANUALS

JORDI BLANCH, EL DIRECTOR

Jordi Blanch és l'actual director del Patronat de Turisme. Ha estat cap de l'Àrea de Promoció de Turisme de Catalunya de la Generalitat i professor a l'Escola Universitària CETT Tourism & Hospitality / Education Research de la Universitat de Barcelona (UB), entre altres càrrecs. Anteriorment, l'entitat fou dirigida per Xavier Moncayo (1989-2009) i per Àngel Vidal (2009-2011).

L'EVOLUCIÓ D'UNA MARCA

Paral·lelament a l'evolució del Patronat de Turisme, la marca "Ara Lleida" també ha evolucionat per adaptar-se a la nova realitat turística i a les noves estratègies de posicionament del turisme lleidatà. El logotip inicial (situat a la part inferior esquerra), en què les lletres simulaven pics nevats i jugaven amb els colors verd,

blau i vermell de la natura, la neu i l'emoció de l'aventura, va evolucionar cap a formes més estilitzades i versàtils (centre) i finalment s'ha transformat en una imatge pixelada (dreta) que integra les comarques lleidatanes i els colors dels paisatges, les activitats i els serveis del territori.

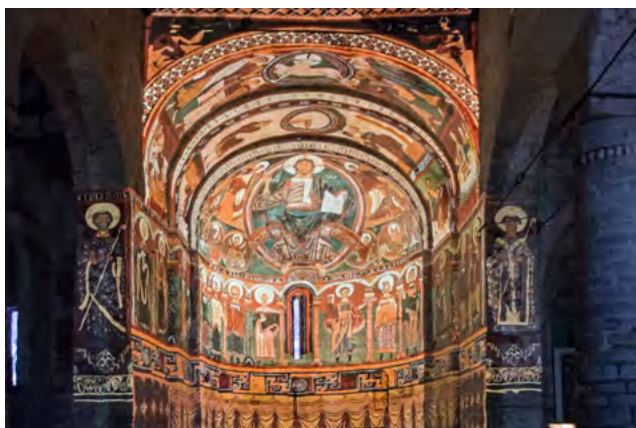

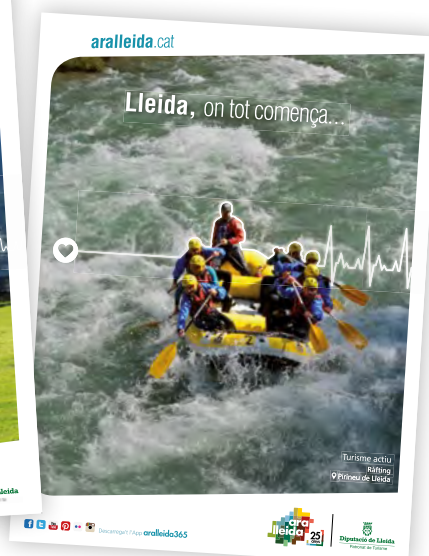

PATRIMONI DE LA HUMANITAT

La riquesa del llegat monumental i cultural de les comarques de Lleida queda ben palès en aquestes imatges: a la part superior, pantocràtor de Sant Climent de Taüll, una de les esglésies romàniques de la Vall de Boí (l'Alta Ribagorça), i pintures prehistòriques

del Cogul (les Garrigues), declarades Patrimoni de la Humanitat els anys 2000 i 1998, respectivament. A la part inferior, dos candidats a aquest reconeixement: el Turó de la Seu Vella de Lleida (el Segrià) i les falles del Pirineu.

La promoció al llarg d'aquests vint-i-cinc anys de rutes naturals, monumentals, literàries o històriques per tot el territori —itineraris per a totes les edats i públics, de senderisme, trekking, en BTT o en cotxe— ha estat un dels eixos vertebradors de la tasca promocional desenvolupada des del 1989 i ha tingut la darrera i exitosa expressió en la proposta turística i cultural “Perseguits i

salvats”, iniciativa de l'actual equip de govern de la Diputació de Lleida consistent en la recuperació i senyalització dels itineraris de fugida dels jueus durant la Segona Guerra Mundial a través del Pirineu lleidatà. Aquesta ruta ve associada a l'obertura del turisme lleidatà al mercat turístic israelià i ha comportat, entre altres fets positius, la posada en marxa de vols directes entre Israel i Lleida.

EL PIRINEU DE LLEIDA TÉ LA SUPERFÍCIE ESQUIABLE MÉS GRAN DE TOT L'ESTAT, AMB UNA GRAN OFERTA CONFORMADA PER 11 ESTACIONS D'ESQUÍ ALPÍ I NÒRDIC, 1.359 CANONS DE NEU, 217 PISTES I UNA ÀREA ESQUIABLE DE 461 KM. LA TEMPORADA 2013-2014 ES VAN VENDRE 1.206.030 FORFETS

L'impuls del turisme hebreu ha estat, en efecte, la darrera gran fita d'aquest quart de segle de tasca promocional internacional, en el qual el Patronat de Turisme s'ha centrat tant en els mercats "tradicionals" (França, Gran Bretanya, el Benelux, Alemanya) com en els emergents (Rússia, EUA o el mateix Israel).

L'actual director del Patronat, Jordi Blanch, destaca també que —a banda de la tasca de recerca de noves vetes en el mercat turístic i de la potenciació dels visitants estrangers— l'entitat ha fet des del seu inici, i molt especialment en aquests darrers anys, un gran esforç per modernitzar-se i integrar-se en les noves tecnologies. De la històrica web www.lleidatur.cat —actualment amb més de dos milions de visites anuals— hem passat en els darrers mesos a propostes molt més innovadores com la creació de l'aplicació mòbil Ara Lleida 365 per a iPhone, iPod touch i iPad (amb informació acurada de les principals activitats turístiques que tenen lloc a tots els municipis lleidatans), la canalització de les campanyes promocionals a través de les xarxes socials o les activitats (trobades, concursos) pensades especialment per a col·lectius emergents i creatius com són els instagramers. Allò de la vella dita: adaptar-se o morir.

Amb un excel·lent equip de professionals, milers d'hores de treball i un ferm esperit de millora i d'innovació al darrere, el Patronat de Turisme ha contribuït a fer del turisme un dels grans valors de futur de la demarcació de Lleida. En estreta col·laboració amb entitats privades (Federació d'Hostaleria de Lleida, Federació de Turisme Rural de les Terres de Lleida, Associació de Càmpings de Lleida, Associació d'Empreses d'Esports d'Aventura del Pallars Sobirà, Associació de Professionals de Senderisme del Pirineu i les Terres de Lleida, Cambra de Comerç de Lleida, associacions gastronòmiques, ACEM, etc.), entitats públiques (Generalitat de Catalunya, Agència Catalana de Turisme, IDAPA, àrea de turisme dels consells comarcals, Foment Torisme Val d'Aran, ajuntaments, oficines de turisme i patronats municipals de turisme, denominacions —DO, DOP i IGP— i IDAPA, entre altres) i entitats publico-

privades (Ruta del Vi de Lleida, Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran, Consell Regulador del Camí dels Bons Homes...), la Diputació de Lleida ha aportat el seu gra de sorra a la professionalització i desestacionalització del sector.

Un sector que ha registrat canvis qualitatius i quantitius importants. L'oferta turística de les comarques de Lleida, per exemple, ha passat de poc més de 34.000 places d'allotjament turístic regulat per l'Administració l'any 1994 a les 51.000 de l'any 2013 (xifra que suposa un 49% d'increment) i ha experimentat també un espectacular creixement pel que fa al nombre anual d'activitats culturals, festives i de turisme actiu, que a hores d'ara es compten ja per centenars. Xifres a banda, però, el més important és que s'ha transformat en un sector competitiu, modern i adaptat a les exigències d'una demanda cada cop més exigent i globalitzada.

Podem ben bé afirmar que dues senzilles paraules, "Ara Lleida", s'han convertit en el gran referent de la promoció turística de les comarques de Lleida i s'han posicionat com una de les marques turístiques més afermades de l'Estat, contribuint a donar forma, consolidar i divulgar una oferta turística singular, sostenible i de qualitat dins i fora de les nostres fronteres.

Ja ho deia l'escriptor i poeta danès Christian Andersen: "Viatjar és viure". I si a això afegim una destinació fantàstica amb uns serveis de gran nivell, com la que trobem a les comarques de Lleida... què més es pot demanar?

Més informació:

Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida
www.aralleida.cat - info@aralleida.cat

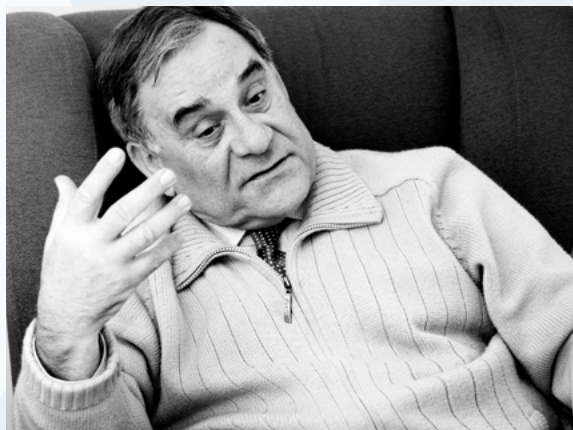

EL PREMI INTERNACIONAL PICA D'ESTATS

Lluís Foix, reputat periodista i analista polític de *La Vanguardia*, nascut a Rocafort (l'Urgell), és membre del jurat del Premi Internacional Pica d'Estats des de la seva creació

"El Premi Internacional Pica d'Estats ha contribuït a fer que Lleida tingui un turisme de qualitat". Amb aquestes paraules resumia Lluís Foix, periodista i analista polític del diari *La Vanguardia*, l'aportació del premi a la promoció del turisme a les comarques de Lleida. Foix, que té l'honor de ser el membre del jurat més veterà del guardó creat l'any 1989 pel Patronat de Turisme de la Diputació —de fet, hi és des de la primera edició—, afirma que el balanç d'aquests vint-i-sis anys "és cent per cent positiu, tant per l'alta participació com per la qualitat dels treballs, entre els quals hi han hagut veritables joies periodístiques que han ressenyat d'una forma amena, acurada i sovint original els nombrosos atractius de Lleida".

Foix, que defensa la continuïtat del premi "pel prestigi nacional i internacional que ha assolit, a més de ser el més important en el seu àmbit", considera que el Pica d'Estats no deixa de ser "una altra manera de promoure el turisme,

molt efectiva perquè implica directament els propis professionals del periodisme, el treball dels quals té un efecte multiplicador extraordinari". El periodista català remarca també la nombrosa participació de treballs procedents de l'estranger, "una prova més de la reputació que ha assolit el premi".

Consolidat com un dels premis més prestigiosos dins del món del periodisme turístic, i com el més ben dotat econòmicament en l'àmbit dels mitjans de comunicació vinculats a aquest sector (38.000 €), el Premi Turístic Internacional Pica d'Estats de Premsa, Ràdio, Televisió i Internet arriba a la 26a edició amb el repte de mantenir l'altíssim nivell de qualitat i quantitat assolit en anteriors convocatòries. Aquest guardó reconegut internacionalment s'ha consolidat amb més d'un quart de segle de trajectòria com un dels instruments més importants de difusió i promoció dels recursos turístics del Pirineu i de la plana de Lleida.

Creat l'any 1989 amb una dotació inicial de poc més de 1.200.000 PTA (7.200 €), el guardó ha anat creixent en dotació, categories i participació, i en les 25 edicions celebrades ha rebut treballs d'una trentena de països, fet que el converteix en una mena d'"ambaixador periodístic" dels atractius turístics de

Lleida a tot el món. Quasi 3.500 treballs presentats, més de 170 periodistes guardonats i uns 600 mitjans representats és el balanç d'aquest període.

Amb un quart de segle de trajectòria, el premi és ja tot un referent en el seu àmbit i ha esdevingut, segons Joan Reñé, president de la Diputació de Lleida, "una eina eficaç de promoció del territori, de projecció dels nostres recursos naturals, patrimonials i culturals i de suport a un dels principals motors econòmics, com és el turisme. Reñé fins i tot ha definit el Pica d'Estats com "una de les portes de sortida de Catalunya al món". Dividit en 8 categories —Premsa escrita d'informació general, Premsa especialitzada en viatges i turisme, Ràdio, Televisió, Premsa internacional, Reportatge fotogràfic, Mitjans de comunicació local i Internet—, el Premi Turístic Pica d'Estats compta amb un prestigiós jurat format per reconeguts professionals del món del periodisme.

JOAN REÑÉ PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA

« A TRAVÉS DE L'“ARA LLEIDA”, HEM POSAT AL MÓN EL QUE ÉS EL NOSTRE REFERENT TERRITORIAL »

L'actual president de la Diputació de Lleida, Joan Reñé, ha fet una forta aposta per la promoció turística de les comarques de Lleida, amb diverses iniciatives de gran abast com la posada en marxa del projecte “Perseguits i salvats”, que consolida l'obertura del territori a mercats internacionals de gran potencial com el jueu.

Com valoreu aquests 25 anys d'“Ara Lleida”?

L'“Ara Lleida” neix en un moment en què l'economia de determinades comarques havia sofert un daltabaix, els sectors primaris havien perdut molta consistència, sobretot el sector agroromader de les comarques de muntanya, i calia plantejar una nova proposta d'activitat econòmica, concretament l'oferta turística.

Jo crec que en aquests 25 anys de recorregut hem consolidat aquesta oferta, no només a les comarques del Pirineu sinó també a les de la plana. Tot el territori de Lleida té peculiaritats excepcionals que el fan absolutament atractiu en tots els àmbits: podem parlar de neu al Pirineu, de ràfting al Noguera, però també d'ornitologia a l'Estany d'Ivars o a Utxesa. Per tant, hi ha sectors que són prescriptors i estan atrets per determinades ofertes que a Lleida tenim consolidades d'una forma molt especial i cal que les potenciem i que, en aquest sentit, el ventall l'obrim, i molt.

A través de l'“Ara Lleida”, hem posat al món el que és el nostre referent territorial i, alhora, també ha tingut un efecte intern: fer-nos sentir molt orgullosos i satisfets del que tenim com a comunitat. I això ha estat possible gràcies a l'aposta institucional que hi ha hagut per part de tots els presidents que m'han precedit i, òbviament, a l'esforç dels tècnics i molt especialment, dels empresaris que conformen el sector del turisme a les nostres comarques.

Un abans i un després, per tant. El model es manté en la col·laboració público-privada, doncs?

El que cal, des de les institucions, és que fem costat al sector privat, que ha de tenir les infraestructures per tirar endavant aquesta oferta, per fer-la de qualitat. Ara ja hi és, però cal que enfortim la col·laboració entre el sector privat i el sector públic a l'hora de promocionar la nostra oferta.

Per part de la Diputació de Lleida, l'aposta i el compromís són clars en el sentit que, en una situació econòmica complexa, també per a les institucions, el Patronat de Turisme no ha sofert en els pressupostos de la Diputació cap mena de retallada tot i l'exigència d'haver de prioritzar les actuacions a fer.

“HEM POSAT AL MÓN EL NOSTRE REFERENT TERRITORIAL GRÀCIES A L'APOSTA INSTITUCIONAL PER PART DE TOTS ELS PRESIDENTS QUE M'HAN PRECEDIT I A L'ESFORÇ DELS TÈCNICS I, MOLT ESPECIALMENT, DELS EMPRESARIS QUE CONFORMEN EL SECTOR DEL TURISME A LES NOSTRES COMARQUES”

Quins són els reptes de futur?

Jo crec que el camí que hem fet és molt bo i és excepcional, però no només ens hem de complaure de tot allò que hem fet, sinó que també hem de pensar que cada dia tenim reptes més importants, ofertes d'altres llocs i més competència, i cal que no ens adormim.

Per això, el Patronat de Turisme pren el compromís de millorar i enfortir l'oferta que està fent, cuidant molt el turisme de casa però també obrint el turisme a nivells internacionals. Jo ho cenyiria bàsicament en el concepte de promoció internacional, promoció global, cuidant el turista local (que ara és el principal, i no ho hem d'obviar) però anant a buscar alguna cosa més, buscant nous sectors de població que puguin sentir-se atrets per l'oferta que li estem fent. Cal que ampliem molt més el nostre punt de mira i que mirem al món. Així,

per exemple, el projecte “Perseguits i salvats”, més enllà d'un projecte de recuperació de memòria històrica, cultural, també té un punt de mira cap al poble jueu. I entre els reptes de futur, cal també que millorem i enfortim els camins de comunicació, amb les noves tecnologies, que poden ajudar el sector públic i el privat.

Alguna acció que destacaríeu especialment d'aquests darrers 25 anys?

El Premi Pica d'Estats. És un dels referents a nivell periodístic, jo diria mundial, en les seves diferents especialitats (premsa escrita, audiovisual, xarxes socials...). S'hi presenten uns 200 treballs cada any, que permeten valorar encara més determinats aspectes del territori de Lleida en l'àmbit turístic. És un premi amb prestigi, tant pel mateix jurat que el valora com per la projecció que té. Forma part de l'ADN de l'“Ara Lleida”.

SAÛL CRAVIOTTO, EL LLEIDATÀ MÉS OLÍMPIC

Nascut a Lleida (el Segrià), Saül Craviotto és piragüista en les disciplines de caiac K1 200 m, K1 500 m, K2 200 m i K2 500 m. Des que es va estrenar com a internacional amb només 15 anys fins a l'actualitat ha aconseguit 13 medalles internacionals, en què destaquen l'or a la prova de K2 500 m dels Jocs Olímpics de Pequín 2008 i la plata al K1 200 m als Jocs Olímpics de Londres. A més, s'ha penjat 7 medalles al Campionat del Món de Piragüisme i 4 més al Campionat europeu de l'especialitat.

Craviotto ha viatjat per mig món, però així i tot considera que els atractius del territori lleidatà són uns dels més singulars des del punt de vista turístic "Tenim la sort de viure en un lloc privilegiat com és el territori lleidatà: des de la plana fins als Pirineus, ens trobem amb una gran varietat de suggeriments turístics". El medallista olímpic defensa Lleida com una demarcació "on pots gaudir d'esports d'aventura i d'una bona gastronomia acompanyada de vins de renom, on et pots perdre en un món natural extraordinari i únic alhora i, com no, on pots veure i conèixer una mica més de la nostra història amb una àmplia varietat d'elements arquitectònics i culturals: una terra on, sens dubte, podem portar els cinc sentits a l'extrem en qualsevol racó rural, urbà o enmig del bosc".

Si hagués de portar algun amic a les comarques de Lleida, el primer que faria Craviotto és fer-li una ruta per la ciutat de Lleida. "No podem deixar de passejar pel Carrer Major, pujar a visitar la Seu Vella i fer una mica d'esport a la canalització abans d'agafar el caiac i entrar a remar pel riu al seu pas pel Parc de la Mitjana". Un cop fet això, "podríem anar fins al Pallars per viure noves sensacions al Noguera Pallaresa fent ràfting o activitats similars i, per finalitzar, el Parc Olímpic del Segre ens podria servir per continuar amb les emocions a l'aigua: tenim una instal·lació de luxe que hem d'aprofitar al màxim".

El prestigiós piragüista considera també que "la Diputació de Lleida ha estat, és i serà clau per tal de crear i promocionar nous atractius turístics; la recerca de sinèrgies amb d'altres territoris fa que les terres de Lleida guanyin en pes turístic i ja no només a l'hivern amb les estacions d'esquí, sinó que s'ha sabut promocionar Lleida en qualsevol estació de l'any".

MARC MÁRQUEZ, LLEIDA SOBRE RODES

Nascut a Cervera (la Segarra), i amb només 21 anys, Marc Márquez s'ha consolidat ja com un dels pilots de motociclisme més brillant de tots els temps. El pilot lleidatà és un dels únics quatre pilots que ha guanyat les 3 categories del campionat mundial: 125 cc, Moto 2 i Moto GP (actualment és el campió d'aquesta darrera categoria). La present temporada ha guanyat una rere l'altra les 12 primeres proves de Moto GP. El març de 2014 ha estat distingit amb el Premi Laureus al millor esportista revelació de l'any 2013.

A banda de la seva brillant carrera com a esportista professional, Márquez és un ferm defensor de Lleida com a territori ideal per practicar tota mena d'esports. El pilot cerverí considera que la demarcació lleidatana "és una zona molt tranquil·la per anar a fer turisme rural, per anar a la muntanya a relaxar-se a l'estiu, fent esports com bicicleta, córrer, fer trekking... i a l'hivern és perfecte per anar a esquiar. A més, a Cervera estem molt a prop de les pistes i a mi m'encanta fer esquí de fons amb els meus amics".

El seu indret preferit, no cal dir-ho, és Cervera, "una localitat molt tranquil·la, que viu sobretot de l'agricultura, que té molta història i una de les universitats més antigues, amb quasi 300 anys. Cervera està a prop de tot, a una hora de Barcelona i del mar i a menys d'una hora del Pirineu".

Márquez agraeix el suport que li ha donat la Diputació de Lleida durant els seus inicis: "jo puc parlar de l'experiència que tinc dels últims anys i sempre m'he sentit recolzat, com m'imagino que ha passat amb molts joves esportistes; cal agrair la important tasca que fa la Diputació en moltes àrees socials i esportives, ajudant a qui ho necessita".

Turistes/any: **1.500.000**

Volum econòmic generat: **1.000 MILIONS D'EUROS**

Aportació al PIB de la demarcació: **12,5%**

The first step in the process of identifying the best person for the job is to determine the essential functions of the position. This involves analyzing the job description and identifying the tasks and responsibilities that are critical to the success of the organization. Once the essential functions have been identified, the next step is to develop a list of qualifications that are necessary for someone to perform those functions effectively.

Nombre d'empreses que operen a Lleida: **223**

Nombre de disciplines practicades: **52**

Nombre de serveis anuals: **600.000**

Nombre d'estacions d'esquí: 11

Estacions d'esquí alpí: Baqueira Beret, Boí Taüll Resort, Espot Esquí, Port Ainé, Port del Comte i Tavascan; estacions d'esquí nòrdic: Aransa, Baqueira Beret, Lles, Sant Joan de l'Erm, Tavascan, Tuixent-la Vansa i Virós-Vallferrera.

Nombre de pistes: 217

Superfície esquiable total: **461 KM**

Canons de neu: 1.359

Remuntadors: **76** (109.403 passatgers/hora)

Rutes de raquetes de neu: **130 KM**

Forfets venuts esquí alpí i nòrdic (temporada 2013-14): **1.206.030**

**club
d'amics
de amigos
de lleida**

* No s'inclouen places de refugis, albergs de joventut, cases de colònies, granges escoles ni campaments juvenils ni segones residències.

** Segons dades de l'INE (no s'inclouen segones residències).

Nombre de socis: **33.328**

Establiments adherits: **474**

“Ara Lleida”, veinticinco años abriendo Lleida al mundo

El 18 de julio de 1989 se constituía en el Estany Gento (el Pallars Jussà) el Patronato de Turismo de la Diputación de Lleida, entidad que nació con un presupuesto modesto —120.000 euros— pero con una ilusión inmensa: la de dar a conocer los atractivos de la demarcación en todo el mundo. La creación del Patronato fue una apuesta firme por un sector con grandes potencialidades pero que todavía tenía muchas asignaturas pendientes. El tiempo ha demostrado que aquella apuesta por el turismo no sólo fue acertada, sino que además ha dado paso a uno de los proyectos de promoción en Cataluña más exitosos.

Poco después de su creación, el Patronato lanzó el eslogan “Ara Lleida” (“Ahora Lleida”), al mismo tiempo que ponía en marcha el Premio Turístico Pica d’Estats de prensa, radio y televisión —consolidado como uno de los galardones más prestigiosos en su ámbito y como el mejor dotado económicamente (38.000 euros)— y la revista Ara Lleida, que vendrá acompañada de una cantidad ingente de material promocional diseñado para mostrar al mundo el amplio abanico de propuestas turísticas de las tierras de Lleida.

El Patronato viene desarrollando una serie de campañas promocionales que inciden especialmente en productos estrella como son el esquí, los deportes de aventura, el turismo de naturaleza y el románico, y asimismo está presente en ferias y congresos estatales e internacionales, a la vez que ha organizado viajes de familiarización para mostrar los encantos de las comarcas de Lleida a periodistas, turoperadores y agentes turísticos extranjeros.

En el plano interno, ha contribuido a consolidar una oferta turística sólida y competitiva promoviendo los clubes de competitividad y los clubes de producto para estructurar ofertas concretas, apoyando a las asociaciones específicas y trabajando para mejorar la competitividad y la profesionalización del sector mediante acciones informativas, formativas y de estímulo. Al mismo tiempo se fideliza al cliente estatal con el Club de Amigos de Lleida, que ha alcanzado ya los 30.000 socios.

Incidiendo siempre sobre los grandes activos clásicos del territorio —la naturaleza, el esquí, el turismo activo y los deportes de aventura, el patrimonio monumental, la gastronomía, las fiestas tradicionales— el Patronato no ha renunciado tampoco a impulsar ámbitos emergentes como el turismo termal, el ornitológico o el científico.

La promoción a lo largo de estos veinte años de rutas naturales, monumentales, literarias o históricas ha tenido la última y exitosa expresión en “Perseguidos y salvados”, iniciativa consistente en la recuperación de los itinerarios de fuga de los judíos durante la II Guerra Mundial a través del Pirineo leiridano. Esta ruta viene asociada a la apertura del turismo leiridano al mercado turístico israelí y ha comportado, entre otros hechos positivos, la puesta en marcha de vuelos directos entre Israel y Lleida.

El impulso del turismo hebreo ha sido, en efecto, el último gran hito de este cuarto de siglo de tarea promocional internacional, en el cual el Patronato se ha centrado tanto en los mercados “tradicionales” (Francia, Gran Bretaña, Holanda, Alemania) como en los emergentes (Rusia, Japón. EE.UU. o el mismo Israel).

Finalmente, la entidad ha hecho un gran esfuerzo para modernizarse e integrarse en las nuevas tecnologías. Del histórico web www.lleidatur.cat hemos pasado a propuestas mucho más innovadoras como la creación de la aplicación móvil Ara Lleida 365 para iPhone, iPod touch e iPad, con información detallada de las principales actividades turísticas que tienen lugar en todos los municipios leiridanos.

“Ara Lleida”, twenty-five years of opening Lleida to the world

The Patronat de Turisme (Tourist Board) of the Diputació de Lleida - which was created on 18th July, 1989, as part of a firm commitment to promoting the attractions of Lleida to the wider world - has now been active for 25 years. This demonstrates that the original project was not only a good idea, but that it has also paved the way for one of the most solid and successful projects for promoting tourism in Catalonia.

Under the banner “Ara Lleida” (Lleida Now!), the Patronat de Turisme (PdT) embarked upon its mission by creating the Pica d’Estats Prize for Press, Radio and Television Journalism — a prestigious award with 38,000 euros in prize money — and the magazine Ara Lleida. It also undertook a series of promotional campaigns focusing on its star products, which include skiing, adventure sports, nature tourism and Romanesque art and architecture.

Over the past quarter of a century, the PdT has also helped to consolidate a strong and competitive tourist offer by fostering the competitiveness and professionalism of the sector. It has done this by: promoting international tourism; encouraging the loyalty of national clients through the Friends of Lleida Club; promoting new tendencies, such as thermal tourism, ornithology and scientific tourism; and favouring the creation of nature, monumental and historical routes (with the most recent of these being “Persecuted and Saved”: an initiative which consists of recovering the routes used by Jews to flee through the Pyrenees during the Second World War).

Finally, the PdT has made a great effort to modernise itself and to integrate new technologies. It has achieved this through the incorporation of innovative proposals like the creation of the mobile application Ara Lleida 365 (for the iPhone, iPod touch and iPad), which provides detailed information about the main tourist activities taking place in the different municipalities of Lleida.

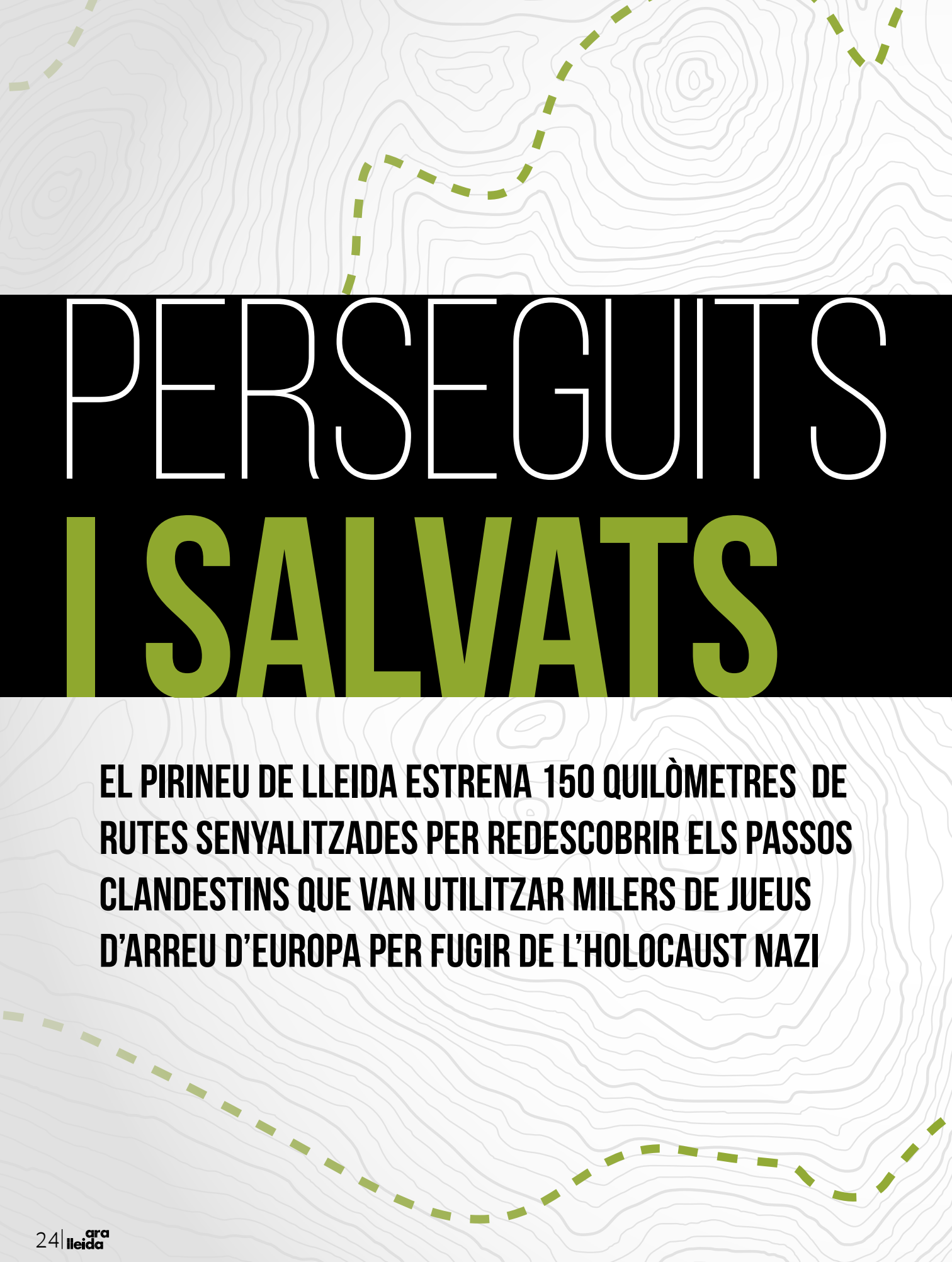
“Ara Lleida”, vint-cinq ans que nous ouvrons Lleida au monde

Créé le 18 juillet 1989 comme un pari ferme de faire connaître les attraits de la démarcation dans le monde entier, le Patronat de Tourisme du Conseil Général de Lleida fête ses 25 ans d’existence tout en prouvant que ce pari-là n’a pas seulement réussi mais qu’il a ouvert le passage à l’un des projets de promotion touristique en Catalogne, des plus solides et à succès.

Avec le slogan “Ara Lleida” comme devise, le Patronat se mit en route en convoquant le Prix Touristique Pica d’Estats de presse, radio et télévision —prestigieuse récompense dotée de 38.000 euros— et en éditant la revue Ara Lleida, en plus de développer des campagnes centrées sur des produits vedettes comme le sont le ski, les sports d’aventure et le tourisme de nature ainsi que l’art roman.

Pendant ce quart de siècle, le Patronat a, en outre, contribué à consolider une offre touristique compétitive en incitant à la compétitivité et la professionnalisation du secteur en lançant le tourisme international et en fidélisant le client de l’État grâce au Club des Amis de Lleida, en encourageant des domaines émergents comme le tourisme thermal, l’ornithologie et le tourisme scientifique ou en favorisant la création de routes naturelles, monumentales ou historiques (la plus récente, “Poursuivis et Sauvés”, initiative consistant dans la récupération des itinéraires de fuite des juifs pendant la IIe Guerre Mondiale à travers les Pyrénées).

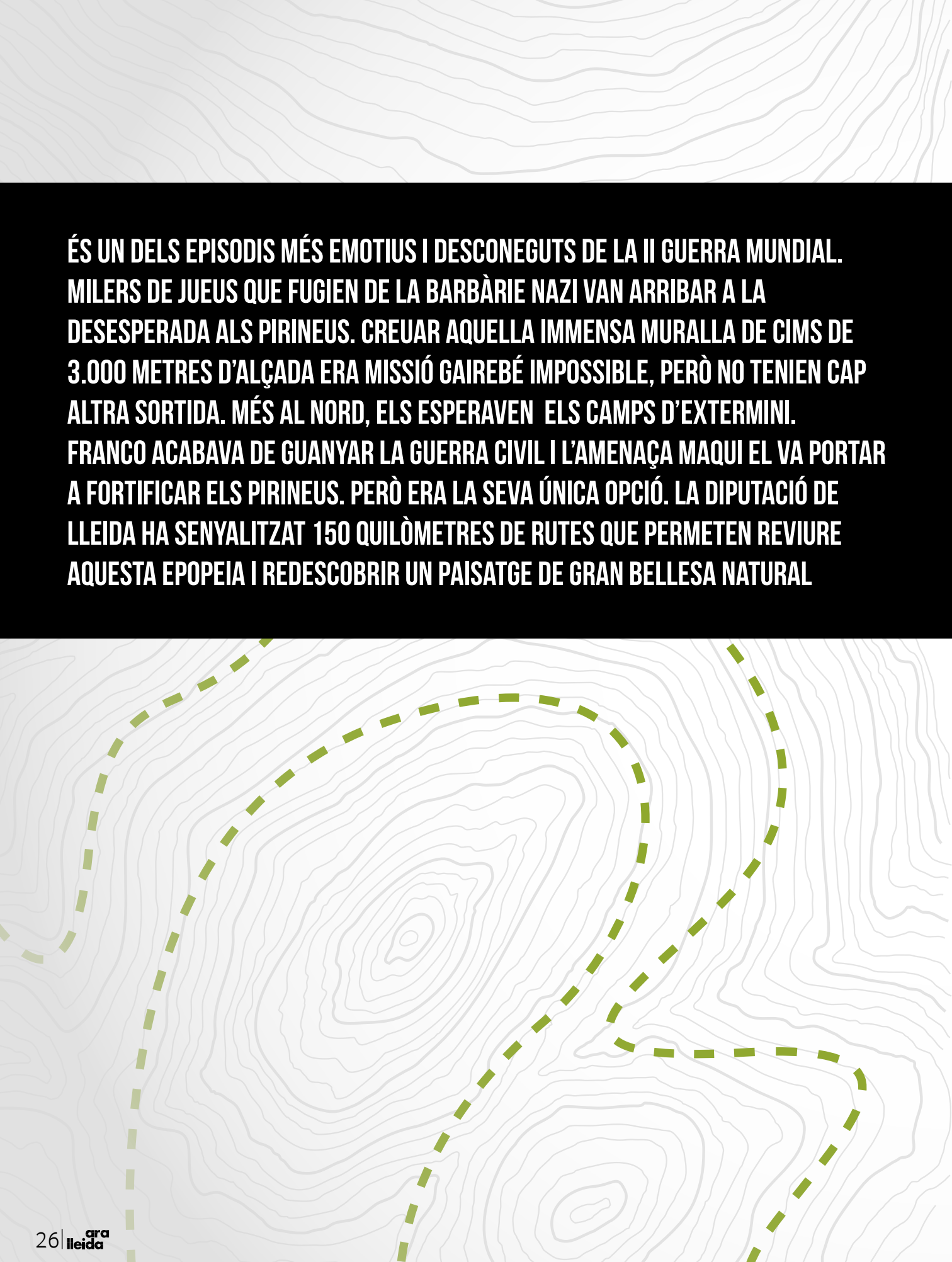
Finalement, l’entité a fait un grand effort pour se moderniser et s’intégrer dans les nouvelles technologies avec des propositions innovatrices comme la création de l’application mobile Ara Lleida 365 pour iPhone, iPod touch et iPad, avec des renseignements détaillés sur les principales activités touristiques qui ont lieu dans toutes les municipalités de Lleida.

PERSEGUITS I SALVATS

**EL PIRINEU DE LLEIDA ESTRENA 150 QUILÒMETRES DE
RUTES SENYALITZADES PER REDESCOBRIR ELS PASSOS
CLANDESTINS QUE VAN UTILITZAR MILERS DE JUEUS
D'ARREU D'EUROPA PER FUGIR DE L'HOLocaust NAZI**

ÉS UN DELS EPISODIS MÉS EMOTIUS I DESCONEGUTS DE LA II GUERRA MUNDIAL. MILERS DE JUEUS QUE FUGIEN DE LA BARBÀRIE NAZI VAN ARRIBAR A LA DESESPERADA ALS PIRINEUS. CREUAR AQUELLA IMMENSA MURALLA DE CIMS DE 3.000 METRES D'ALÇADA ERA MISSIÓ GAIREBÉ IMPOSSIBLE, PERÒ NO TENIEN CAP ALTRA SORTIDA. MÉS AL NORD, ELS ESPERAVENT ELS CAMPS D'EXTERMINI. FRANCO ACABAVA DE GUANYAR LA GUERRA CIVIL I L'AMENAÇA MAQUI EL VA PORTAR A FORTIFICAR ELS PIRINEUS. PERÒ ERA LA SEVA ÚNICA OPCIÓ. LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA HA SENYALITZAT 150 QUILÒMETRES DE RUTES QUE PERMETEN REVIURE AQUESTA EPOPEIA I REDESCOBRIR UN PAISATGE DE GRAN BELLESA NATURAL

Joan Reñé i Alon Bar, ambaixador d'Israel a Espanya, recorrent una de les rutes.

TEXT: **Anna Sàez**

FOTOS: **Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà, Conselh Generau dera Val d'Aran, De Foto, Iolanda Gòdia, C. Aventin Boya, Arxiu Generau d'Aran, Javier Tous, FMEVA, Consell Comarcal de l'Alt Urgell (M. Tartera), Ajuntament de Lladorre i Ecomuseu de les Valls d'Àneu.**

La fe mou muntanyes. Però, de vegades, són tan altes que es perd l'esperança. Som a la Segona Guerra Mundial. El deliri nazi s'estén per bona part d'Europa. Els Pirineus fan de frontera de l'horror. Quan l'opció és la mort en un camp d'extermini, ni els 3.000 metres dels cims que s'interposen entre els jueus i l'única via d'escapament poden dissuadir vint mil persones d'intentar creuar la serralada. És el darrer gran escull per fugir de l'holocaust.

A l'altre costat de les muntanyes, les cicatrius de la recent Guerra Civil encara són ben visibles. La misèria i la ferotge repressió franquista no semblen un bon context per esperar cap ajuda de ningú. Els jueus es planten davant aquella immensa muralla natural amb la incertesa de si en tindran prou amb la fe perquè s'obri una esclatxa per on fugir de la Gestapo i les SS. La muntanya no es va moure, però una mà anònima i amiga els va guiar fins a la llibertat. És incalculable el risc que corrien aquells homes del Pirineu. Només es pot equiparar a la seva generositat i valentia. "Qui salva una ànima, salva un món sencer". Potser els lleidatans no coneixien aquesta dita hebrea, però la van fer seva i van obrir passos al Pirineu per salvar tantes ànimes com els va ser possible. Una heroïcitat que mai no ha tingut cap reconeixement. Un oblit injust. Cal fer memòria històrica. I fer-la bé. Amb rigor científic. Un cop documentades les quatre grans rutes de salvació, la Diputació de Lleida ha posat en marxa l'ambiciós projecte "Perseguits i salvats", una decidida aposta pel turisme del segle XXI, el que busca un plus més enllà del paisatge i el patrimoni. Aquests escenaris d'evasió que van utilitzar els jueus per fugir del nazisme són ara quatre rutes senyalitzades per a endinsar-se (literalment) en la història. Per a emocionar-se. Com es llegeix en un monòlit commemoratiu a Tavascan que van descobrir l'ambaixador d'Israel a Espanya, Alon Bar; i el president de la Diputació de Lleida, Joan Reñé, "Tornem pel record als vells passos d'aquest camí". Uns versos de Salvador Espriu que ens conviden a mirar enrere i redescobrir la nostra pròpia història.

Discursos davant del monòlit commemoratiu a Tavascan.

Santuari de Montgarri als anys 40, amb els edificis de la rectoria (a primer terme) i l'hostal encara en peu (al fons).

AMB NOM I COGNOMS

Un dels moments de més tensió narrats per Jaume Cabré a "Les veus del Pamano" és quan el lector sap que a les golfes de l'escola de Torena s'hi amaga una família de jueus polonesos que pot ser descoberta en qualsevol moment. Oriol Fontelles, el mestre d'aquest poble imaginari de la Vall d'Àssua que té molt de Pujalt i de Llessui, és -oficialment- un home afecte al règim de Franco però, en realitat, fa d'espia per als maquis. Com que les autoritats no sospiten d'ell, l'escola es converteix en el lloc ideal per amagar aquests perseguits que esperen ser salvats.

Han de refer-se després d'una llarga travessa. De caminar de nit, amb neu fins als genolls. De passar por i gana. Aquest episodi que forma part d'una de les novel·les més premiades i traduïdes de la literatura catalana actual està basat en fets reals. Ni Torena ni Oriol Fontelles han existit mai. Però de jueus d'origen polonès en van passar uns quants pel Pallars. L'esperança podia més que la por. L'aleshores jove Perla Kapelman va ser una d'aquestes anònimes heroïnes. Havia nascut a Polònia, però quan tenia només un any la seua família es va establir a França, a París.

Estaven tan integrats que quan esclata la Segona Guerra Mundial, el seu pare s'allista de voluntari a l'exèrcit francès. Però poc l'importava això al mariscal Pétain. Quan França es rendeix el 22 de juny de 1940 i se signa l'armistici francoalemany que donaria peu a l'anomenat Govern de Vichy, els jueus passen a ser ciutadans de segona. Han d'anar identificats amb una estrella groga i pateixen vexacions de tota mena. I això va ser només el principi.

L'octubre de 1940 s'autoritza l'internament de jueus -només pel fet de ser-ho-. Comença una persecució implacable. Només entre els dies 16 i 17 de juliol de 1942 s'arresten a París 12.884 jueus. És la coneguda ràtzia del Velòdrom d'Hivern. La família Kapelman va ser una de les detingudes. Els presoners van ser conduïts al camp de Drancy i deportats a camps d'extermini de l'est d'Europa. Perla estava de vacances. Aquella fatídica nit de juliol dormia a casa d'una veïna i es va salvar de l'horror. Va fugir de París, però ben aviat va adonar-se que corria perill a qualsevol lloc de la França ocupada, així que juntament amb un amic belga van buscar-se un guia que els ajudés a creuar els Pirineus. El dia 11 de novembre començaven una llarga travessa que els portaria a la Val d'Aran. Havien caminat dies sencers suportant

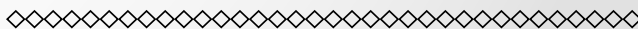

L'Hotel Internacional, emblemàtic establiment situat al passeig de Vielha, en els anys 40, on es van allotjar molts dels que fugien.

estoicament els primers freds de l'hivern. Però no van tenir una recompensa immediata. Perla va ser detinguda i empresonada. Primer a Vielha, després a la presó de dones de Sort.

El 24 de desembre va ser traslladada a Lleida i quatre dies més tard, per mediació de l'American Joint, arriba a Barcelona, on hi passarà una mica més d'un any. La seva història té final feliç. El 18 de gener de 1944 embarca rumb a Palestina des del port de Cadis. Ella va ser una de les moltes perseguides i salvades. Volf Slomovics és un altre dels jueus d'origen polonès que, com a "Les veus del Pamano", va creuar els Pirineus fugint del nazisme i va fer cap al Pallars. L'abril de 1944 va ser detingut, juntament amb catorze persones més, per una dotació de la Guàrdia Civil de fronteres d'Alòs d'Isil. De nou per mediació de l'American Joint, Slomovics aconsegueix que el traslladin primer a Lleida i, després, a Barcelona. El 26 d'octubre de 1944 embarca rumb a Haifa al port de Cadis amb l'angoixa de no saber res de la seva dona, Carlota, ni dels seus tres fills. El gran tenia quatre anys i, el més petit, només cinc mesos. Van ser deportats al camp d'extermini d'Auschwitz en el comboi número 37, que va sortir del camp de Drancy el 25 de setembre de 1942.

EL DIA 11 DE NOVEMBRE COMENÇAVEN UNA LLARGA TRAVESSA QUE ELS PORTARIA A LA VAL D'ARAN. HAVIEN CAMINAT DIES SENCERS SUPORTANT ESTOICAMENT ELS PRIMERS FREDS DE L'HIVERN. PERÒ NO VAN TENIR UNA RECOMPENSA IMMEDIATA. PERLA VA SER DETINGUDA I EMPRESONADA. PRIMER A VIELHA, DESPRÉS A LA PRESÓ DE DONES DE SORT

Edifici de la duana de Les als anys 30.

Lloc fronterer del Pòrt del Portillon (1.366 m) als anys 40.

LA PENÚLTIMA FRONTERA

Són només dos exemples. Dues dramàtiques històries reals que posen rostre, nom i cognoms a les noves rutes turístiques creades aquest estiu per la Diputació de Lleida. Una transcorre per la Val d'Aran i l'Alta Ribagorça. Prop de cent quilòmetres en tres itineraris: Eth Pònt de Rei- El Port de Suert (60 Km), Vielha-Montgarri (25,1 Km) i Vielha-Bonaigua (14 Km). Aquesta és una ruta pensada per fer en cotxe. Per recórrer un paisatge de postal imaginant com el veien aquells refugiats procedents dels departaments francesos de l'Alta Garona i l'Arieja.

Fins al 1941, el punt duaner de Pònt de Rei va ser el destí d'aquells que tenien els papers en regla. En teoria, en aquell punt es passava un control policial on se segellava el passaport per tal que el refugiat pogués transitar lliurement per l'Estat espanyol fins a la ciutat on havia d'embarcar per emigrar a l'estranger. Però no era tan senzill. Les bones relacions de Franco amb el nazisme fan que desenes de jueus detinguts a l'Aran i el Pallars Sobirà siguin expulsats des d'aquest punt fronterer. De fet, des del novembre de 1942 i fins a l'alliberament del sud de França l'agost de 1944, els gendarmes francesos són substituïts per guardes fronterers alemanys. Eth Pònt de Rei, un dels passos naturals del Pirineu, es torna massa perillós i cal buscar altres vies d'evasió pels colls de muntanya. Només durant el 1943 es detenen a Canejan prop de 500 evadits, fet que dóna una idea de la desesperació amb què s'escapava de l'holocaust.

Aquell mateix any, al port deth Portilhon es detenen més de 600 persones que intentaven arribar a Bossòst des de Luchon. Tots els colls de muntanya semblen bons. El Pirineu és la penúltima frontera cap a la llibertat. Els ports de Benasc, dera Picada, Escaleta i Montjòia, camins secularment utilitzats per comunicar França amb l'Aran, rutes de contrabandistes, es van omplir d'europaus originaris d'Alemanya, Àustria, Polònia, Holanda, Bèlgica o França. Molts van ser arrestats i traslladats a la presó de Vielha. Però alguns tenen sort i troben suport per allotjar-se a l'hotel Franco-Español de Les, o als Internacional, Serrano i Turull de Vielha. Fins i tot n'hi ha que dormen a la capella de l'Artiga de Lin per evitar la Guàrdia Civil. Tots els detinguts van ser expulsats a França o traslladats a Lleida. La gran majoria, pel port de la Bonaigua, única carretera de sortida de la Val d'Aran.

Alguns, però, van ser obligats a creuar el túnel de Vielha, que no s'inauguraria fins al 1948, però que ja tenia les dues boques comunicades. La Guàrdia Civil els concentrava a Vilaller i els traslladava a Lleida amb el cotxe de línia. Quan el túnel es creuava clandestinament amb el suport dels treballadors de l'obra, Senet era la destinació.

L'antiga presó de Sort (foto petita), ara convertida en el museu Camí de la Llibertat.

UNA PRESÓ GÒTICA

L'obsessió de Franco per fortificar els Pirineus i evitar una invasió maqui no deixava ni un pam de camí sense vigilància de la Guàrdia Civil. Però els jueus no defallien. N'arribaven a totes les valls pirinenques. Després de dures caminades en unes condicions climatològiques del tot adverses, el seu estat de salut era delicat. Estaven exhaustos. Molts dels que creuaven la frontera pel Pallars Sobirà necessitaven aturar-se a les Bordes d'Artimon, properes a Tavascan. Malgrat l'ajut desinteressat de molts veïns que els hi feien de guies i els donaven allotjament, hi havia tants agents patrullant que la gran majoria van ser detinguts. No comptaven fer una parada a la presó en el seu llarg camí des de la vall de Garbet, a l'Arieja, fins a la llibertat. Però aquest va ser el destí de bona part dels evadits detinguts als passos fronterers del Pallars Sobirà. Sort tenia dues petites presons que es van omplir de refugiats. Per la de dones hi van passar 150 detingudes per pas clandestí de fronteres entre 1939 i 1944. En el mateix període de temps es van detenir 2.660 homes pel mateix motiu. La presó d'homes era una antiga capella gòtica que s'ha conservat tal com era als anys de la Segona Guerra Mundial. Un patrimoni únic que des del 2007 acull un petit espai museístic

perquè no s'oblidi horror. Per homenatjar tant els evadits com aquells qui els van ajudar.

Uns pocs d'aquests evadits van comptar amb el suport de la Creu Roja i l'American Joint Distribution Committee, que els van allotjar a l'hotel Ribera de Cardós o a l'Hotel Pessets de Sort. Una estada al Pallars Sobirà molt més plàcida que la de la massificada presó gòtica. Els detinguts van ser traslladats a Lleida per les autoritats. De fet, aquesta era la destinació on ells volien anar, per després viatjar cap a Barcelona i, des de la capital catalana, fugir lluny d'aquella Europa miserable. Quan no arribaven detinguts a Lleida era perquè passadors pallaresos els ajudaven a arribar a la plana a través de diverses rutes al voltant de la Noguera Pallaresa. Tant els que havien penetrat per les Valls de Cardós i Vallferrera com els que ho havien fet per la vall d'Isil conflüen a Llavors i, des d'allí, passaven per les proximitats de Rialp. L'itinerari senyalitzat a la ruta del Pallars Sobirà comença al port de Guiló (2.371 metres), des d'on s'arriba a l'estany Romedo de Dalt. Després de passar la collada de Lluri, es fa cap al Pla de la Borda Boavi i, des d'allí, s'arriba al poble de Tavascan. Una quinzena de quilòmetres que es poden fer a peu o en bicicleta de muntanya.

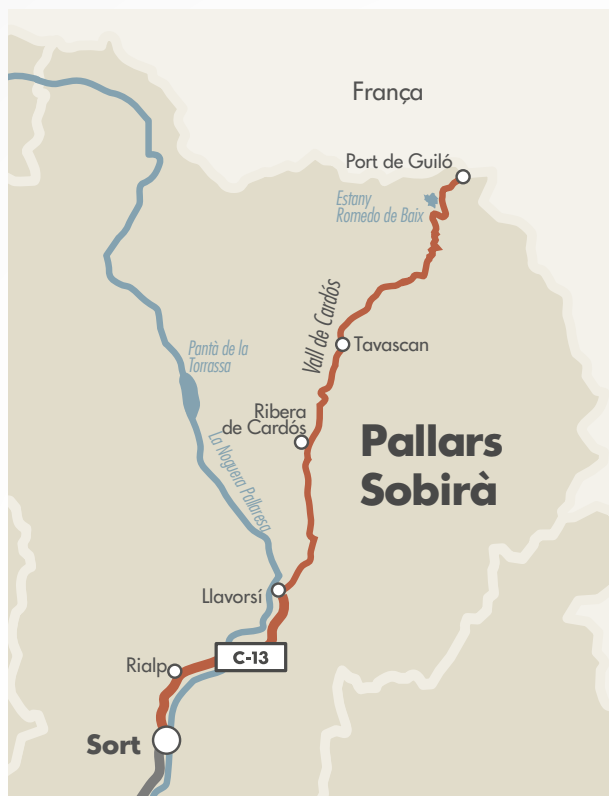

La Diputació ha senyalitzat les quatre routes de "Perseguits i salvats".

RUTA 1

RUTA 2

RUTA 3

RUTA 4

MOLTS DELS QUE CREUAVEN LA FRONTERA PEL PALLARS SOBIRÀ NECESSITAVEN ATURAR-SE A LES BORDES D'ARTIMON, PROPERES A TAVASCAN. MALGRAT L'AJUT DESINTERESSAT DE MOLTS VEÏNS QUE ELS HI FEIEN DE GUIES I ELS DONAVEN ALLOTJAMENT, HI HAVIA TANTS AGENTS PATRULLANT QUE LA GRAN MAJORIA VAN SER DETINGUTS

La serra del Cadí va ser testimoni del pas de molts perseguits que fugien buscant la llibertat.

A BARCELONA PER LA SERRA DEL CADÍ

La tercera ruta proposada al projecte de recuperació de memòria històrica "Perseguits i salvats" transcorre per l'Alt Urgell. Als refugiats jueus que havien aconseguit arribar al Principat d'Andorra des de França els esperava un llarg recorregut des del Coll de Pimés a la Seu d'Urgell, passant per Bescaran, on hi havia una caserna de la Guàrdia Civil que s'encarregava de la vigilància dels camins d'Andorra i Estamariu, on els que havien aconseguit no ser detinguts tenien l'opció de creuar la Serra

del Cadí en direcció a Barcelona. Quan eren interceptats per les autoritats franquistes, aquests refugiats detinguts a l'Alt Urgell o a la Cerdanya lleidatana eren empresonats a l'antic convent de Sant Domènec de la Seu d'Urgell, des d'on eren traslladats a Lleida. Alguns, però, van estalviar-se la presó amb ajut internacional i van poder allotjar-se als hotels Andria i Mundial després de ser atesos al Sant Hospital per símptomes de congelació o a causa de les ferides que s'havien fet en el penós recorregut. Disset quilòmetres de ruta senyalitzada que es pot fer caminant o en BTT.

ELS BOSCOS DE LA CLANDESTINITAT

No tots els jueus que van aconseguir refugiar-se a Andorra arran de la persecució a la qual els sotmetia el Govern de Vichy van arribar clandestinament a Catalunya a través de l'Alt Urgell. La Cerdanya va ser una altra de les vies d'escapament a través dels colls de Claror, Perafita, la Portella o Vallcivera.

La quarta ruta de "Perseguits i salvats" és un itinerari que parteix d'Escaldes Engordany, al Principat d'Andorra, i arriba fins a Martinet de Cerdanya. Es descendia fins als estanys de la Pera i, posteriorment, s'anava a Arànsér, Lles, Travesseres i, finalment, Martinet. Era la manera més curta de sortir d'Andorra i, a més, es feia creuant grans extensions de bosc, cosa que facilitava poder passar de manera clandestina malgrat l'abundant presència de la Guàrdia Civil.

Aquests 20,5 quilòmetres de ruta es poden fer a peu o en bicicleta de muntanya. Una travessa de gran bellesa natural que, setanta anys després podem fer ser por. Aturant-nos a descansar les vegades que faci falta. A fer fotos del paisatge. A llegir els plafons informatius que ens indicaran on eren els controls de la Guàrdia Civil. És temps de pau.

Com va dir el president de la Diputació de Lleida el dia que es van presentar aquestes rutes son "151 quilòmetres d'itineraris que avui podem recórrer i reconèixer en un context totalment diferent d'aquell que van viure i patir els evadits". Jueus que van ser perseguits i salvats. Com ara se salva un patrimoni intangible "i espiritualment incommensurable".

Interior del museu Camí de la Llibertat.

NO TOTS ELS JUEUS QUE VAN ACONSEGUIR REFUGIAR-SE A ANDORRA ARRAN DE LA PERSECUCIÓ A LA QUAL ELS SOTMETIA EL GOVERN DE VICHY VAN ARRIBAR CLANDESTINAMENT A CATALUNYA A TRAVÉS DE L'ALT URGELL

Bescaran era un dels pobles per on passaven els jueus que havien aconseguit arribar a Andorra.

Les muntanyes del Pallars Sobirà i les seves valls van acollir centenars d'homes i dones que escapaven de l'holocaust nazi.

LA PETITA FRANÇOISE

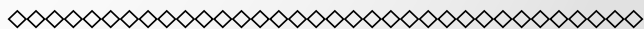
Una manera diferent de fer turisme que ha afavorit que aquest estiu hi hagi vols regulars d'Israel a l'aeroport d'Alguaire. Molts descendents d'aquests jueus que van ser perseguits i salvats volen refer les passes dels seus pares i padrins i agrair la solidaritat d'aquells que van jugar-se la pell per ajudar uns perfectes desconeguts. El cas de Françoise Bielinsky (Paquita Sitzler de casada), il·lustra aquest camí de tornada. L'agost de 2013, quan ja tenia 75 anys, viatja des de Veneçuela a Les, a la Val d'Aran, per on va fugir la seua família quan ella tot just era un nadó. L'home que els va ajudar a escapar de França, Víctor Masplé-Somps, va ser detingut per la Gestapo a Pau i deportat al camp de Sachsenhausen, on va morir el 15 de febrer de 1945. Tant de dolor no pot caure en l'oblit. Les rutes de "Perseguits i salvats" posen en valor l'heroïtat d'aquests homes i dones que van fer seva la dita jueva de qui salva una ànima, salva el món sencer. Que no el tornem a perdre mai més.

Françoise Bielinsky amb la seva mare.

**LES RUTES DE “PERSEGUITS I SALVATS” POSEN
EN VALOR L’HEROÏCITAT D’AQUESTS HOMES I
DONES QUE VAN FER SEVA LA DITA JUEVA DE QUI
SALVA UNA ÀNIMA, SALVA EL MÓN SENCER. QUE
NO EL TORNEM A PERDRE MAI MÉS**

A l'Artiga de Lin (concretament a la capella) s'amagaven molts dels perseguits.

Dades d'interès:

Val d'Aran

www.visitvaldaran.com

973 64 06 88

Museu d'Aran (espai expositiu)

973 68 18 15

Alta Ribagorça

www.turismealtaribagorca.cat

973 69 04 02

Pallars Sobirà

<http://turisme.pallarsobira.cat>

973 62 10 02

Presó Museu 'Camí de la Llibertat' (espai museístic)

973 62 00 10

Alt Urgell

www.alturgell.cat

973 35 31 12

Cerdanya

www.cerdanya.org

972 14 06 65

"Perseguidos y salvados"

El Pirineo de Lleida estrena 150 kilómetros de rutas señalizadas para redescubrir los pasos clandestinos que utilizaron miles de judíos de toda Europa para huir del holocausto nazi. Estamos en la Segunda Guerra Mundial. Cuando la opción es la muerte en un campo de exterminio, ni los 3.000 metros de las cimas que se interponen entre los judíos y la única vía de escape pueden disuadir veinte mil personas de intentar cruzar la cordillera. Una mano anónima y amiga guió a los judíos hasta la libertad. Es incalculable el riesgo que corrían aquellos hombres del Pirineo. Una heroicidad que nunca ha tenido ningún reconocimiento. Una vez documentadas las cuatro grandes rutas de salvación, la Diputación de Lleida ha puesto en marcha el ambicioso proyecto "Perseguidos y salvados", una decidida apuesta por el turismo del siglo XXI, que busca un plus más allá del paisaje y el patrimonio. Estos escenarios de evasión que utilizaron los judíos para huir del nazismo son ahora cuatro rutas señalizadas para adentrarse en la historia.

Una transcorre por la Val d'Aran y la Alta Ribagorça. Cerca de cien kilómetros en tres itinerarios: Eth Pònt de Rei-El Port de Suert (60 km), Vielha-Montgarri (25,1 km) y Vielha-Bonaigua (14 km). Esta es una ruta pensada para hacer en coche. Para recorrer un paisaje de postal imaginando cómo lo veían los refugiados procedentes de los departamentos franceses de la Alta Garona y la Ariège. Los puertos de Benasque, dera Picada, Escalet y Montjòia, caminos secularmente utilizados para comunicar Francia con el Aran, se llenaron de europeos originarios de Alemania, Austria, Polonia, Holanda, Bélgica o Francia. Muchos fueron arrestados y trasladados a la prisión de Vielha. Pero algunos tienen suerte y encuentran apoyo para alojarse en el hotel Franco-español de Les, o en los hoteles Internacional, Serrano y Turull de Vielha. Todos los detenidos fueron expulsados a Francia o trasladados a Lleida.

La obsesión de Franco por fortificar los Pirineos y evitar una invasión maqui no dejaba ni un palmo de camino sin vigilancia de la Guardia Civil. Pero los judíos no desfallecían. Muchos de los que cruzaban la frontera por el Pallars Sobirà necesitaban pararse en Les Bordes d'Artimon, cercanas a Tavascan. A pesar de la ayuda desinteresada de muchos vecinos que les hacían de guías y les daban alojamiento, la gran mayoría fueron detenidos. Sort tenía dos pequeñas prisiones. Entre 1939 y 1944 pasaron 150 mujeres y 2.660 hombres, en la prisión gótica, hoy museo. Unos pocos de estos evadidos contaron con el apoyo de la Cruz Roja y la American Joint Distribution Committee, que los alojaron en el hotel Ribera de Cardós o en el Hotel Pessets de Sort. Los detenidos fueron trasladados a Lleida por las autoridades, después viajaron a Barcelona y huyeron lejos de aquella Europa miserable.

Cuando no llegaban detenidos a Lleida era porque pasadores pallareses les ayudaban a llegar al llano a través de varias rutas alrededor del Noguera Pallaresa. Tanto los que habían penetrado por los valles de Cardós y Vallferrera como los que lo habían hecho por el valle de Isil conflúan en Llavorsí y pasaban por las proximidades de Rialp. El itinerario señalizado en la ruta del Pallars Sobirà empieza en el puerto de Guiló (2.371 metros), desde donde se llega al lago Rovedo de Dalt. Después de pasar el collado de Lluri se llega al Pla de la Borda Boavi y al pueblo de Tavascan. Una quincena de kilómetros que se pueden realizar a pie o en bicicleta de montaña.

La tercera ruta propuesta transcorre en el Alt Urgell. A los refugiados judíos que habían conseguido llegar al Principado de Andorra desde Francia les esperaba un largo recorrido desde el Coll de Pimés a La Seu d'Urgell, pasando por Bescaran, donde había un cuartel de la Guardia Civil que se encargaba de la vigilancia de los caminos de Andorra y Estamariu, donde los que habían conseguido no ser detenidos tenían la opción de cruzar la Sierra del Cadí en dirección a Barcelona. Diecisiete kilómetros de ruta señalizada que se puede hacer caminando o en BTT.

La Cerdanya fue otra de las vías de escape a través de los collados de Claror, Perafita, La Portella o Vallcivera. La cuarta ruta es un itinerario que parte de Escaldes Engordany, en el Principado de Andorra, y llega hasta Martinet de Cerdanya. Se descendía hasta los lagos de la Pera y, posteriormente, se iba a Arànsér, Lles, Travesseres y, finalmente, Martinet. Era la forma más corta de salir de Andorra cruzando grandes extensiones de bosque. Estos 20,5 kilómetros de ruta se pueden hacer a pie o en bicicleta de montaña.

Una forma diferente de hacer turismo que ha favorecido que este verano haya vuelos regulares de Israel al aeropuerto de Alguaire. Muchos descendientes de estos judíos que fueron perseguidos y salvados quieren rehacer los pasos de sus padres y abuelos y agradecer la solidaridad de los que se jugaron la piel para ayudar a unos perfectos desconocidos.

"Perseguits i salvats" (Persecuted and Saved) in what represents a commitment to a type of 21st century tourism that seeks to provide something more than just beautiful scenery and heritage. These scenes of evasion, through which Jews fled from Nazi persecution, have now been made into four signposted theme routes that offer an unforgettable trip through history. One of the routes runs through the Val d'Aran and L'Alta Ribagorça, offering three itineraries that cover almost one hundred kilometres: Eth Pònt de Rei-El Port de Suert (60 km), Vielha-Montgarri (25.1 km) and Vielha-Bonaigua (14 km). This is a route that was designed so that it could be followed by car. Many of those who crossed the border via El Pallars Sobirà needed to stop at Les Bordes d'Artimon, near Tavascan. However, despite the disinterested help received from many local people, who acted as guides and provided lodging, the great majority of these refugees were captured and imprisoned; and Sort had two small prisons. Between 1939 and 1944, 150 women and 2,660 men were held at its gothic-style prison, which now serves as a museum. Those who were captured were transferred to Lleida by the authorities, although many then travelled to Barcelona and were able to flee from that war-torn Europe. Those who reached the city of Lleida without being detained often did so with the help of the "passers" of Els Pallars, who helped them to reach the plain via various routes running close to the River Noguera Pallaresa. The signposted route through El Pallars Sobirà begins at the Guiló pass (2,371 m) from where it goes on to the Rovedo de Dalt pool. After passing through the Lluri pass, it reaches the Pla de la Borda Boavi and the village of Tavascan. It is possible to follow these 15 or so kilometres on foot or by mountain bicycle. The third of the routes proposed runs through L'Alt Urgell. The Jewish refugees who had managed to reach the Principality of Andorra from France faced a long trek from the Coll de Pimés pass to La Seu d'Urgell, via Bescaran. They then had the option of crossing the Sierra del Cadí in the direction of Barcelona, following a 17 km signposted route that can be enjoyed on foot or by MTB. The fourth route starts from Escaldes Engordany, in the Principality of Andorra, and goes as far as Martinet de Cerdanya. It leads down to the La Pera pools and then to Arànsér, Lles, Travesseres and, finally, Martinet. This 20.5 km route can be followed on foot or by mountain bicycle. This different way of enjoying tourism has already attracted regular flights from Israel to Alguaire airport this summer. Many of the descendants of those Jews who were persecuted and saved now wish to retrace the footsteps of their parents and grandparents and to personally thank those who once risked their own lives to help people who were complete strangers.

"Poursuivis et sauvés"

150 kilomètres de routes signalisées viennent d'être créées dans les Pyrénées de Lleida pour redécouvrir les passages clandestins que des milliers de juifs de toute l'Europe utilisèrent pour fuir l'holocauste nazi pendant la Seconde Guerre Mondiale. Le Conseil Général de Lleida a mis en route un ambitieux projet "Poursuivis et sauvés" un pari ferme pour le tourisme du XXIe s. qui cherche plus loin que le paysage et le patrimoine. Ces scènes d'évasions qu'utilisèrent les juifs pour fuir le nazisme sont maintenant quatre routes signalisées pour entrer dans l'histoire. L'une parcourt le Val d'Aran et la Alta Ribagorça. Près de cent kilomètres sur trois itinéraires: Eth Pònt de Rei-El Port de Suert (60 km), Vielha-Montgarri (25,1 km) et Vielha-Bonaigua (14 km). Voici une route pensée pour la voiture. Beaucoup de ceux qui traversèrent la frontière par le Pallars Sobirà devaient s'arrêter à Les Bordes d'Artimon, proches de Tavascan. Malgré l'aide désintéressée de nombreux habitants qui leur servaient de guides et les hébergeaient, la grande majorité furent arrêtés. Sort avait deux petites prisons. Entre 1939 et 1944, 150 femmes et 2.660 hommes passèrent par la prison gothique, aujourd'hui musée. Les détenus furent transférés à Lleida par les autorités, voyagèrent ensuite vers Barcelone et fuirent loin de cette Europe misérable. Lorsqu'il n'arrivait pas de détenus à Lleida c'était parce que les passeurs du Pallars les aidaient à atteindre la plaine à travers diverses routes autour du Noguera Pallaresa. L'itinéraire signalisé sur la route du Pallars Sobirà commence au col de Guiló (2.371 mètres) d'où l'on atteint le lac Rovedo de Dalt. Après être passé par le col de Lluri, on arrive au Pla de la Borda Boavi et au village de Tavascan. Une quinzaine de kilomètres qui peuvent être faits à pied ou à VTT. La troisième route proposée parcourt l'Alt Urgell. Un long parcours du Col de Pimés à la Seu d'Urgell, en passant par Bescaran, attendait encore les réfugiés qui avaient réussi à arriver à la Principauté d'Andorre, en provenance de France. Ils avaient ensuite l'option de traverser la Chaîne du Cadí en direction à Barcelone. Dix-sept kilomètres de route signalisée qui peut être faite à pied ou à VTT. La quatrième route est un itinéraire qui part d'Escaldes Engordany, dans la Principauté d'Andorre et arrive à Martinet de Cerdagne. On descendait jusqu'aux lacs de la Pera et, on allait ensuite à Arànsér, Lles, Travesseres et finalement, Martinet. Ces 20,5 kilomètres de route peuvent être faits à pied ou à VTT. Une façon différente de faire du tourisme qui a encouragé, cet été, la création de vols réguliers d'Israël à l'aéroport d'Alguaire. De nombreux descendants de ces juifs qui furent poursuivis et sauvés souhaitent revenir sur les pas de leurs parents et grands-parents et remercier ceux qui risquèrent leur peau pour aider de parfaits inconnus.

"Persecuted and saved"

The Lleida Pyrenees present 150 kilometres of signposted routes which help visitors to discover the secret routes used by thousands of Jews from all over Europe as they fled from the Nazi holocaust during the Second World War. The Diputació de Lleida has recently embarked upon an ambitious project entitled

LES TERRES DE LLEIDA A VISTA D'OCELL

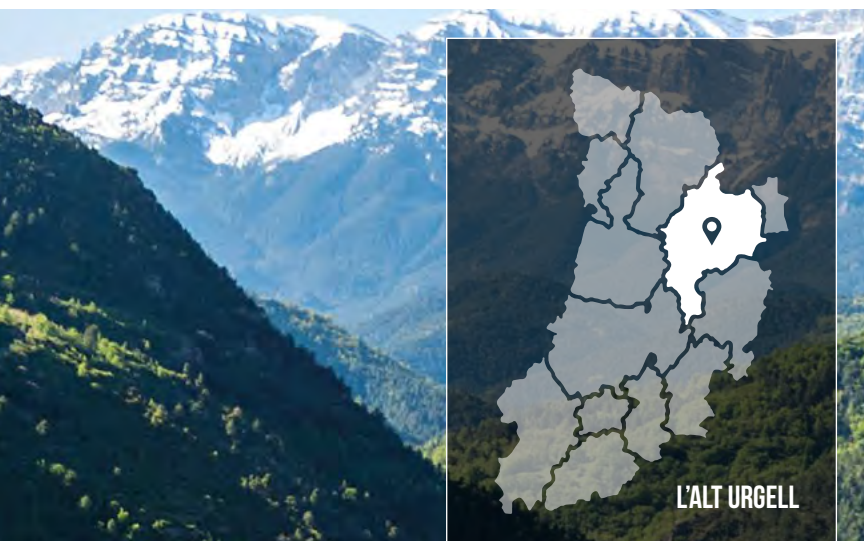

UN RECORREGUT PER LES CONTRADES DE LLEIDA DE LA MÀ DE TONI PRIM I D'ALGUNS DELS PRINCIPALS ESCRITORS DEL TERRITORI, ENAMORATS DE LA COMARCA DE LA QUAL ESCRIUEN

**EXTRACTE DEL LLIBRE “LES TERRES DE LLEIDA DES DE L'AIRE”, EDITAT
PER PAGÈS EDITORS AMB LA COL·LABORACIÓ DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA**

TEXT: diversos autors FOTOS: Toni Prim, Jordi Bas

ARSÈGUEL, CAPITAL DE L'ACORDIÓ DIATÒNIC

Arsèguel és avui la petita capital de l'acordió diatònic. La imatge d'Arsèguel amb la serra del Cadí com a teló de fons és una de les postals més divulgades del Baridà i de l'Alt Urgell: la pedra de les cases i de l'església de Santa Coloma en contrast amb la majestuositat de les crestes i les canals pentinades pel vent i assaonades, bona part de l'any, per la neu.

TEXT: Isidre Domenjó

SANT CLIMENT DE TAÜLL, PATRIMONI DE LA HUMANITAT

Potser el campanar de Sant Climent podria competir amb el Comalofoorno, que és el pic més alt de l'Alta Ribagorça, 3.033 metres. Ho sento, però prefereixo l'ascensió del Besiberri sud veí, 3.023 metres. La pujada per la vall de Besiberri ens porta a través de cascades pels estanys del mateix nom i ens descobreix tota la diversitat floral i animal dels estatges muntanyencs.

TEXT: Ignasi Aldomà

SANT JULIÀ DE PEDRA, LA BELLA ESGLÉSIA DE LA Cerdanya

Encimbellada al capdamunt d'una penya calcària que domina el pla de la Batllia de Bellver i la petita vall de Riu de Cerdanya, l'església de Sant Julià de Pedra és una de les més antigues de la comarca. L'edifici és de planta trapezial, d'una sola nau amb absis semicircular. El seu origen podria ser preromànic, del segle X. A l'interior s'hi exposa una part del patrimoni eclesiàstic del lloc i una mostra fotogràfica del romànic de la Batllia.

TEXT: Manel Figuera

LES GARRIGUES, PAISATGE BUCÒLIC D'OLIVERES AFILERADES

Hi ha llocs en el món que estan envoltats d'una aurèola de misteri i encís. Això passa amb les Garrigues, que, potser per la seva duresa i autòctona bellesa, té una força d'atracció que, una vegada l'has conegut, ja no et pots sostreure de l'encant que et captiva. L'elaboració de l'oli als molins i la comercialització amb denominació d'origen han constituït des de fa temps un entramat econòmic que ha estat la principal riquesa de la comarca.

TEXT: Joan Bellmunt

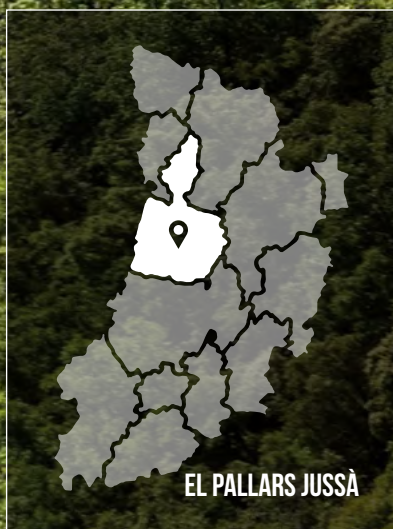

LA BARONIA DE SANT OÏSME, PUNT DE GUAITA

És una rampa de llançament. Ens espera tot: l'embassament de Camarasa, la vall de la Noguera Pallaresa, Àger, el Montsec. Genuflexió. El castell de Sant Oïsmè (1095) dalt d'una roca com si estigués eternament a punt de saltar al buit. Als seus peus l'església de Sant Bartomeu (s. XI) i a la vora el cementiri de la Baronia com una platgeta de sorra congelada.

TEXT: Francesc Canosa

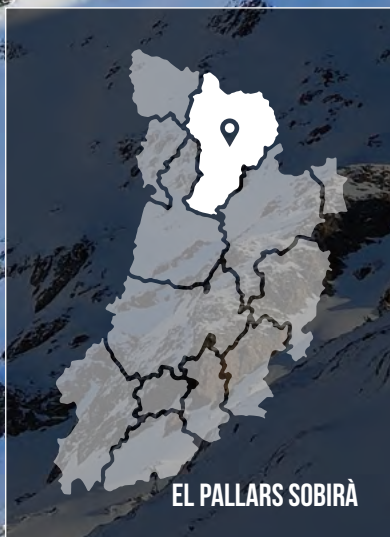
CASTELL DE MUR, UNA VISITA INEXCUSABLE

El castell de Mur és una peça fonamental de la línia que constituïen els castells de frontera. Aturonat al nord del Montsec d'Ares, té una situació privilegiada i una silueta inconfusible. Referenciat des del segle X, va pertànyer a Arnau Mir de Tost i ben aviat va estar acompanyat d'una col·legiata i el claustre romànics. És un dels conjunts arquitectònics medievals de visita inexcusable.

TEXT: Jordi Mir

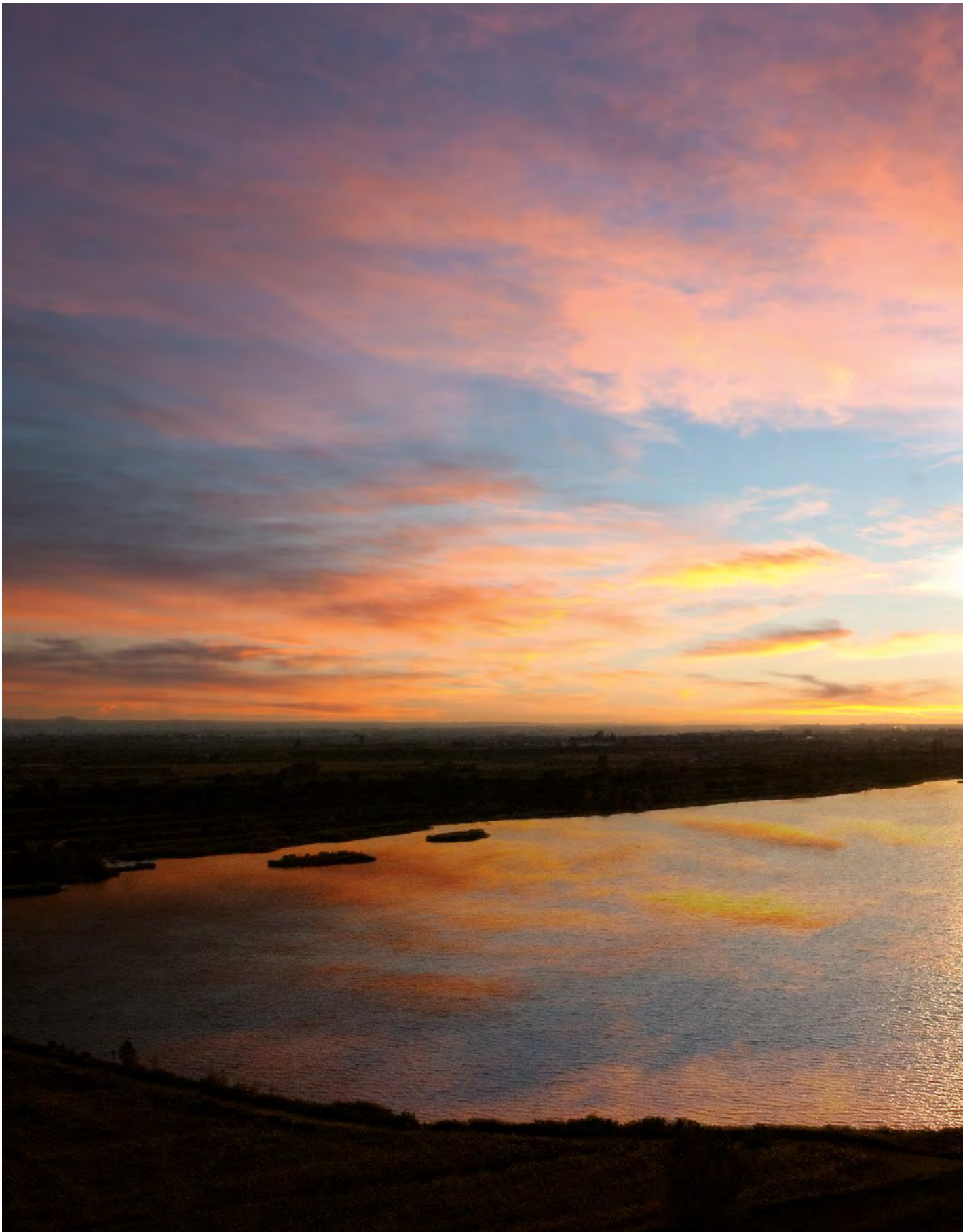

LA PICA D'ESTATS, EL CIM MÉS ALT DE CATALUNYA

La gran massa rocosa de la Pica d'Estats, amb els tres bonys característics, al Pallars Sobirà es veu des de molts llocs i sempre em desperta la mateixa sensació d'eternitat. A les valls del seu voltant tot muda, sobretot els camps, però també el paisatge, que al llarg dels segles es va transformant mentre la gran muntanya es manté impertorbable. Ella es manté allà, enorme i poderosa.

TEXT: Núria García Quera

L'ESTANY D'IVARS I VILA-SANA, UN INDRET PARADISIAC

Aquest indret paradisiac ja és la perla de la corona del Pla d'Urgell. Una realitat lluminosa, bellíssima, admirable, que enorgulleix tots els pladurgesllencs. D'aquí a uns anys, quan tots els arbres plantats de nou a l'entorn estiguin en el seu apogeu, serà sens dubte el toll d'aigua més gran i admirable del país. Perquè està enclotat enmig d'un espai natural sense artificis i també per tantes aus que en són un dels atractius més remarcables.

TEXT: Francesc Pascual

EL MONESTIR BARROC DE SANT RAMON

El monestir barroc de Sant Ramon, regentat pels monjos mercedaris, té el seu origen en una ermita medieval dedicada a sant Nicolau. Diu la llegenda que sant Ramon, fill del veí poble de Portell, acostumava a pasturar el seu ramat prop de l'ermita i aprofitava per resar. Quan va morir a Cardona, els seus habitants van disputar les restes als barcelonins i als de Portell. Per solucionar el conflicte van posar el cos sobre una mula cega, que va caminar fins a l'ermita de sant Nicolau, on va caure morta.

TEXT: Eloi Planes

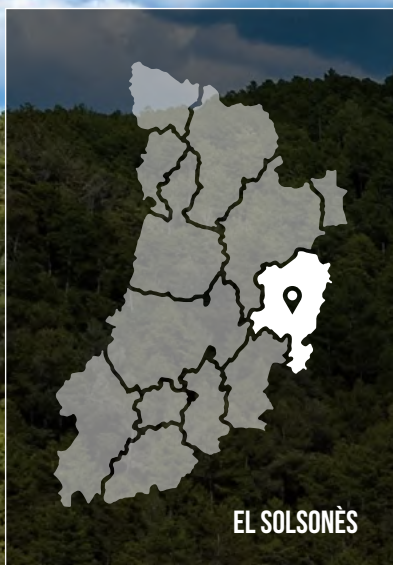

ELS ARBRES D'AITONA A L'HIVERN

Com un exèrcit en formació els arbres saluden a la matinada. Descansea ara que és hivern. Arbres de fulles que enamoren els pintors, deixeu que l'hivern us pentini, lentament, mentre la bellesa captiva les vostres branques. Colors d'hivern que només vosaltres sabeu barrejar. Romàntics paisatges de Ponent. Descansea esperant el bon temps per collir els vostres fruits, que el món enveja.

TEXT: Marta Alòs

EL CONJUNT MONUMENTAL D'OLIUS

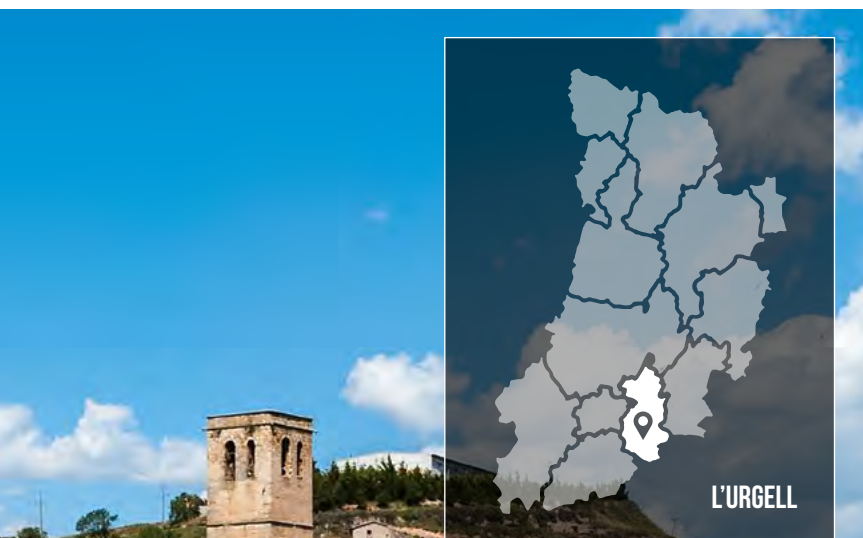
A Oliu trobarem l'església romànica de Sant Esteve, amb la bonica cripta sota el presbiteri. Després, el poblat ibèric que rodeja l'església, objecte de recents excavacions que han permès fer visible la muralla perimetral del poblat. En tercer lloc, el cementiri modernista, construït el 1915 amb fesomia gaudiniana. I també es pot apreciar una masia forta, successora del que fou un palauet dels comtes d'Urgell.

TEXT: Jaume Adam

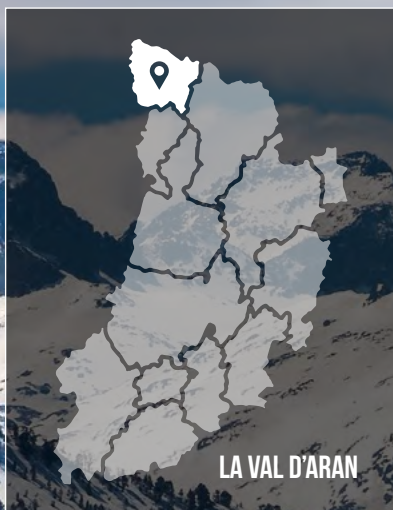

GUIMERÀ, POBLE MEDIEVAL PER EXCEL·LÈNCIA

Què és aquesta teoria de finestres, totes encarades a migdia, com les boques dels canons dels galions? És Guimerà, poble medieval per excel·lència, escenari perfecte per a films, visites guiades i cada any un mercat d'evocació antiga de gran plasticitat. Com sempre, al cim de tot, trobem la torre, mig llescada, que fou del castell, citat en documents des del segle XI.

TEXT: Josep Vallverdú

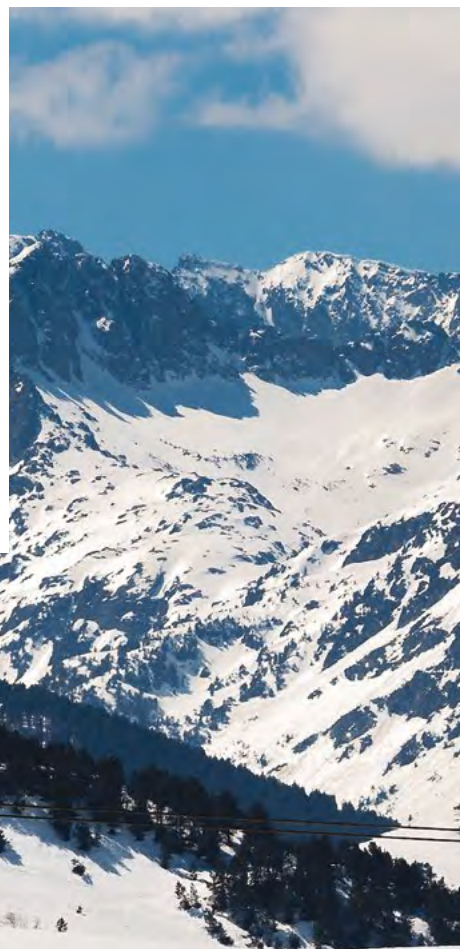

MUSHING I ES ESPÒRTS D'IUÈRN

Ena Val d'Aran es espòrts d'iuèrn an seguit un procès de desvolopament ascendent des dera dubertura dera estacion de Baqueira-Beret en 1964. Eth torisme de montanha i e des deth principi, des de finaus deth segle XIX, mès non significuèc ua prigonda transformacion entara Val d'Aran en-quiara arribada deth torisme de nhèu.

TEXT: Josèp Loís Sans Socasau

BUSCANT

EL RECONeixEMENT MERESCUT

TEXT: Joan Tort FOTOS: Jordi V. Pou

EL TURÓ DE LA SEU VELLA I LES FALLES DEL PIRINEU AVANCEN EN EL CAMÍ DE SER PATRIMONI DE LA HUMANITAT

El dossier de la candidatura del Turó de la Seu Vella com a patrimoni de la Humanitat de la Unesco es titula "Paisatge de memòria, fita monumental, buit urbà", tota una declaració d'intencions. El lema ja descriu que el propòsit dels lleidatans no és només buscar el reconeixement a un monument únic al món, sinó que es pretén posar en valor el paisatge que ha generat la història al voltant de la catedral i també aquell entorn que ja no existeix.

Des de la Seu Vella, la vista panoràmica de la ciutat és espectacular.

La candidatura, “complexa i atrevida”, com la defineix el director del Consorci del Turó de la Seu Vella, Josep Tort, s’ha pensat també per entroncar amb les tendències i els debats actuals de la Unesco. És a dir, que ja no es valoren només les candidatures per motius arquitectònics o artístics, sinó que la història, la implicació social a un territori, l’impacte urbà i els valors immaterials hi tindran molt a veure en la concessió de la declaració a un conjunt monumental que és també una icona emocional.

Per això, la proposta del Turó de la Seu Vella de Lleida exalta el valor “del que ja no hi és i que era al pedestal de l’antiga catedral”, segons Tort. És a dir, que la singularitat que una catedral en part romànica i en part gòtica fos obligada a convertir-se en fortificació i caserna militar va comportar el seu aïllament de la trama urbana de la ciutat i la desaparició del barri que abrigava

la Seu Vella i ocupava tot el Turó. Per això el “buit urbà” del títol del dossier. El “paisatge de memòria”, l’altre aspecte d’aquest enunciat, ens condueix cap a un recorregut històric en què Lleida pot aportar restes de totes les èpoques, des dels ibers fins als nostres dies i, lamentablement, del pas i la destrucció de les guerres per Lleida i el Turó. Però també com la catedral i el castell del rei van ser punts clau per entendre la història de Catalunya i del que després seria Espanya. Finalment, el darrer ítem del títol, “fita monumental”; descriu el valor arquitectònic únic i artístic d’una catedral singular, sobretot pel claustre i el campanar, dues construccions gòtiques afegides després d’aixecar-se la nau central i peces poc estudiades encara, malgrat la seva importància. El fet que la Seu Vella hagi estat una caserna durant segles ha impedit que el monument sigui a les portades dels manuals de la història de l’art i als llibres d’arquitectura.

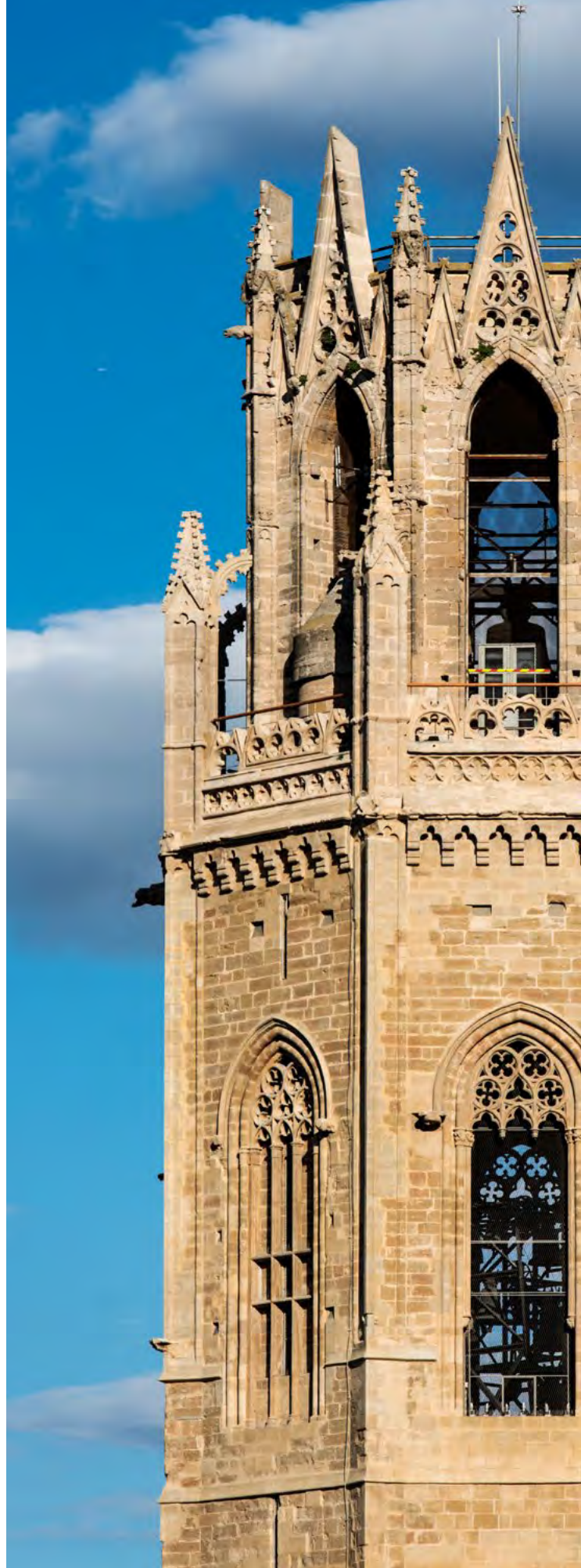
Acte inaugural del Tricentenari del 1714.

Detalls dels capitells del claustre.

EL FET QUE LA SEU VELLA HAGI ESTAT UNA CA-SERNA DURANT SEGLES HA IMPEDIT QUE EL MONUMENT SIGUI A LES PORTADES DELS MA-NUALS DE LA HISTÒRIA DE L'ART I ALS LLIBRES D'ARQUITECTURA

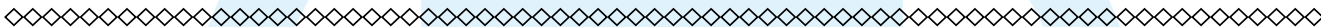
Isil, al Pallars Sobirà.

Per tot plegat, la memòria presenta el conjunt monumental del Turó de la Seu Vella en tres criteris de valor universal excepcional: historicoartístic, paisatgístic i immaterial. El valor del Turó com a Paisatge Urbà, Històric i Cultural és l'eix essencial del camí que comença la candidatura, i aquest hauria de ser el terme de la declaració: "Turó de la Seu Vella com a Paisatge Urbà, Històric i Cultural, patrimoni de la humanitat".

El dossier el va aprovar la Paeria al ple de gener. Al febrer, es registrava al Departament de Cultura i la complicitat del govern català va fer que al maig ja rebés l'aval del Consell Assessor de Patrimoni Cultural Català, organisme, a més, que va elogiar la candidatura. La Generalitat, per tant, tramitarà la candidatura lleidatana al Ministeri de Cultura el 2015 i aleshores caldrà seguir amb unitat, consens i fermesa política, social i científica perquè l'Estat espanyol triï la candidatura i la tramiti cap a París, seu de la Unesco. No serà un procés fàcil ni ràpid, atès que les candidatures d'Espanya, França o Itàlia estan limitades i es valoren amb més atenció perquè ja en tenen moltes i l'organisme internacional també busca equilibris entre continents i Estats.

El Pirineu també busca el seu reconeixement. I és que un total de 63 pobles de Catalunya, Aragó, Andorra i el sud de França amb tradició de falles per Sant Joan han presentat ja a París el dossier oficial de la candidatura "Les festes del foc del solstici d'estiu als Pirineus: falles, haros i brandos" per aconseguir la declaració de Patrimoni Immaterial de la Humanitat.

UN TOTAL DE 63 POBLES DE CATALUNYA, ARAGÓ, ANDORRA I EL SUD DE FRANÇA AMB TRADICIÓ DE FALLES PER SANT JOAN HAN PRESENTAT JA A PARÍS EL DOSSIER OFICIAL DE LA CANDIDATURA

Espectacular baixada de falles des de la muntanya a la plaça del poble.

Una quinzena de municipis catalans formen part d'aquesta candidatura que busca un reconeixement a una tradició que cada any agafa més força, suport social i impacte turístic.

Les comarques de Lleida només tenen, malgrat la seva riquesa patrimonial, dues declaracions de Patrimoni de la Humanitat acreditat per la Unesco. La més destacada és la del romànic de la Vall de Boí, concedida l'any 2000, i també l'art rupestre de l'arc mediterrani del 1998, de la qual en formen part les pintures del Cogul, a les Garrigues. Així mateix, l'any passat la serra del Montsec va rebre la certificació de Destinació Turística Starlight per la Fundació Starlight avalada per la Unesco, un guardó que valora l'excel·lència del cel i les possibilitats que ofereix l'entorn.

Dades d'interès:

Consorci del Turó de la Seu Vella

Tel. 973 23 06 53 / www.turoseuvella.cat/consorci-turo

Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça

Tel. 973 69 04 02 / www.turismealtaribagorca.cat

Consell Comarcal del Pallars Sobirà

Tel. 973 62 10 02 / www.pallarsobira.cat

Conselh Generau d'Aran

Tel. 973 64 06 88 / www.visitvaldaran.com

Associació Cultural de Fallaires i Pubilles de la Pobla de Segur

Tel. 973 68 00 38 / www.pobladesegur.cat

Els joves arriben al poble carregats amb les falles a l'espatlla.

La Falla Gran crema al mig de la plaça del poble.

La Seu Vella y las Fallas: buscando el reconocimiento merecido

El Turó de la Seu Vella opta a ser Patrimonio de la Humanidad de la Unesco. La candidatura, "Paisaje de memoria, hito monumental, vacío urbano", describe que el propósito no es sólo buscar el reconocimiento a un monumento único en el mundo, sino que se pretende poner en valor el paisaje que ha generado la historia alrededor de la catedral y también aquel entorno que ya no existe.

Su construcción se inició en 1203 y se prolongó durante más de dos siglos hasta que en 1431 se finalizó el campanario. La catedral -con parte románica y parte gótica- fue obligada a convertirse en fortificación y cuartel militar de 1707 a 1948, lo que la aisló de la ciudad e hizo desaparecer la rica trama urbana de su entorno. Además, Felipe V ordenó su demolición, pero el decreto no se llegó a ejecutar por la muerte del monarca español.

El descubrimiento del Turó, además, ayudará a difundir la calidad del monumento y sus virtudes para recibir la máxima distinción mundial a su reconocimiento patrimonial.

Quizás lo tendrá un poco más fácil la gente del Pirineo. Y es que un total de 63 pueblos de Cataluña, Aragón, Andorra y el sur de Francia con tradición de fallas por San Juan han presentado ya en París el dossier oficial de la candidatura "Las fiestas del fuego del solsticio de verano en los Pirineos: fallas, haros y brandos" para conseguir la declaración de Patrimonio Inmaterial de la Humanidad. Una quincena de municipios catalanes forman parte de esta candidatura que busca un reconocimiento a una tradición que cada año toma más fuerza, apoyo social e impacto turístico.

La previsión de los promotores es que, a finales de 2015, la candidatura de las fallas del Pirineo pueda entrar en las votaciones del organismo internacional. Será la primera opción para esta propuesta internacional y que ha unido a los pueblos que conviven en la principal cordillera de nuestro país.

Vista nocturna de la Seu Vella.

The Seu Vella and the Falles: seeking well-deserved recognition

The Seu Vella (Old Cathedral) Hill is a candidate for recognition as a UNESCO World Heritage Site. The candidacy, "Paysage de mémoire, hito monumental, vacío urbano" (Memory landscape, monumental milestone, urban void), explains how the objective is not only to seek recognition for what is a truly unique monument, but also to give greater value to the landscape that history has created around the cathedral and to elements of a historical context that is no longer present.

A total of 63 towns and villages in Catalonia, Aragon, Andorra and the South of France maintain the tradition of the "Falles de Sant Joan" (Midsummer Fire Festivals). An official dossier has already been presented in Paris to support the candidacy for the recognition of "The fire festivals commemorating the summer solstice in the Pyrenees: falles, haros and brands" as part of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. Around fifteen Catalan municipalities form part of this candidacy which seeks official recognition for a tradition that gains more social support and has a greater tourist impact every year.

Seu Vella et Torches enflammées: à la recherche de la reconnaissance méritée

La Colline de la Seu Vella opte à être patrimoine de l'Humanité de l'Unesco. La candidature "Paysage de mémoire, jalon monumental, vide urbain", décrit que le but n'est pas seulement de chercher la reconnaissance d'un monument unique au monde mais que l'on prétend mettre en valeur le paysage qui a généré l'histoire autour de la cathédrale et aussi cet environnement qui n'existe plus. D'autre part, un total de 63 villages de Catalogne, Aragon, Andorre et du sud de la France ayant une tradition de torches enflammées pour la Saint Jean ont déjà présenté à Paris le dossier officiel de la candidature "Les fêtes du feu du solstice d'été dans les Pyrénées: torches enflammées, troncs d'arbres et flambeaux" pour obtenir la déclaration de Patrimoine Immatériel de l'Humanité. Une quinzaine de municipalités catalanes font partie de cette candidature qui cherche la reconnaissance d'une tradition qui chaque année gagne plus de force, soutien social et effet touristique.

L'Aran

EN ESSÈNCIA

Dues imatges de postal, en ple hivern: Betlan, a dalt, i Baquèira, a la cota 1.700.

TEXT: **Iñaki Delaurens**

FOTOS: **Francesc Tur, Termas Baronía de Les, Baqueira**

Un pobre fatigat caminava pels Pirineus quan va demanar pa i hospitalitat a uns pastors que preparaven menjar. Ells no li'n van oferir. El caminant els va maleir i una tempesta els va deixar petrificats per sempre. L'herba d'aquells prats es va convertir en gel. L'home va continuar el camí fins a topiar amb uns altres pastors que el van convidar a menjar i beure de bon grat. El desconegut va beneir aquella terra, que, al cap de poc, es va omplir d'herbes pròsperes i fonts. Conta la llegenda que, des d'aleshores, les muntanyes gelades són conegudes com la Maladeta (maleïda), que aquell paratge verdós és la Val d'Aran i que el pobre fatigat era el mateix Déu.

El marc natural de l'Aran sembla obra d'algun poder diví. S'hi troben paisatges de contrastos, atesa la seva situació freda al nord dels Pirineus, amb un pendent des dels 3.000 metres a Besibèrri Nòrd fins als 600 a Eth Pònt de Rei. En aquest ventall d'ecosistemes, hi conviu una societat que ha sabut posar en valor una natura i una cultura ancestral per crear un reclam turístic. Per això, la Val d'Aran ha esdevingut la primera destinació de muntanya a obtenir el certificat de la biosfera (Biosphere Destination), un reconeixement atorgat per l'Institut de Turisme Responsable, entitat associada a la Unesco.

Saut deth Pish.

Aiguamolls de Beret.

Termas Baroniá de Les.

Llacs de Colomers.

L'ESTRELLA MEDIÀTICA ÉS
L'ÓS BRU. SEMPRE SE'N PO-
DEN VEURE A ARAN PARK, UN
RACÓ QUE INCLOU UN MUNT
D'ANIMALS DELS PIRINEUS

La xarxa de camins del racó aranès connecta escenaris de tots els colors, des de les vistes i els rius de la Val de Toran, on predominen roures, faigs, freixes i boscos de ribera fins al Saut deth Pish a la Val de Varradòs, un salt d'aigua de més de 20 metres enmig de fagedes; passant pels Uelhs deth Joèu a Era Artiga de Lin, amb els plors dels ulls de Júpiter, rodejats pel faig i l'avet. A peu també s'arriba a la part sud-est de la vall, on s'amaguen llacs entre pins i avets com els de Saboredò, el de Restanca i el Circ de Colomèrs.

Si parlem d'aigua, hem d'apuntar el termalisme, com a vestigi de la romanització de la vall. El corrent calent dels banys d'Arties, situats a l'exterior, contrasta amb les baixes temperatures de l'hivern, fora de l'aigua. Al Plan des Banhs d'Aiguamòg, s'hi amaguen les aigües termals de Tredòs, enmig d'un mantó verd decorat amb pins i una presa. Les aigües sulfuroses també són presents a Les, on emergeixen a més de 30 graus de temperatura per reviure segles enrere la vida dels romans.

El turisme ornitològic és una modalitat ascendent arreu del món. La varietat a la flora aranesa és present entre la fauna, on es troben nombroses espècies d'ocells curiosos. Fins i tot se celebren jornades d'ornitologia durant un cap de setmana per observar aus tan particulars com el picot garser mitjà, espècie protegida i vulnerable que es troba al Baish Aran.

Un tresor que només apareix en aquestes muntanyes és la sargantana aranesa. Es tracta d'un petit rèptil en perill d'extinció al Massís de Maubèrme que poca gent ha vist. Però l'estrella mediàtica és l'ós bru, que, des que va ser reintroduït el 1996, ha estat motiu de debat i la seva evolució cap a atractiu turístic és delicada. Sempre se'n poden veure, sense perill, a Aran Park, al Còth deth Portilhon, un racó que inclou un munt d'animals dels Pirineus.

Terra i llengua

La cultura aranesa se sosté en la seva llengua i dibuix geogràfic. Llegendes pirinenques, com la del caminant misteriós, tradicions, danses, gastronomia i vida econòmica enterren les seves arrels en un passat que avui dia es manté encara molt viu.

Prop de seixanta municipis del Pirineu lluiten pel nomenament de les falles com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat. Entre ells hi ha Arties i Les, on la nit de Sant Joan celebren les seves festes del foc, amb la crema del Taro i l'Haro respectivament i, és clar, les *halhes* en un festeig ancestral. Els balls aranesos, recuperats a mitjan segle XX, són un potent atractiu diferent de les danses típiques catalanes com la sardana. A la Val d'Aran, la música és més ràpida i viva, inclou acordió diatònic i el bot –semblant a la gaita– i els passos són més complicats i dinàmics.

La gastronomia és un mirall on veure el passat. El plat més conegut, la sopa barrejada o òlha aranesa és una cassolada d'escudella amb carn d'olla. Altres són el civet de caça i també els caulets, pilotes de carn amb fulles de col. Gairebé tots els restaurants de la vall ofereixen aquests àpats a les seves cartes per als més gourmands. A més, s'hi celebren les jornades gastronòmiques Era Mongetada. Les elaboracions, la majoria laborioses i amb una important base calòrica i proteínica, servien per aguantar jornades de treball a baixes temperatures, amb pluja i desplaçant material pesant sobre la neu.

Això mateix feien miners que patien la vida a la muntanya. Al final del segle XIX i la primera meitat del XX, la indústria minera va funcionar gràcies al zinc, el plom i el ferro, aquest darrer a Bausen. El Dorado aranès es va acabar, però avui s'han recuperat senders rutinaris dels miners per admirar la seva particularitat geològica, i fins i tot les mines Victòria, a cavall d'Arres i Bossòst, es poden visitar amb guia a l'estiu. Un altre exemple d'adaptació industrial al medi és l'esquí. A

l'hivern, la vall queda colgada sota la neu. Antigament, els trineus ajudaven a transportar material i menjar. Des de fa cinquanta anys, l'Aran s'ha especialitzat en turisme de neu, fins a esdevenir una destinació capdavantera a l'Estat espanyol, amb gairebé 2.000 hectàrees de domini esquiable i principal motor econòmic. La dependència d'aquest sector és important; per això, és clau una correcta gestió de l'activitat sense malmetre el medi ambient ni la identitat.

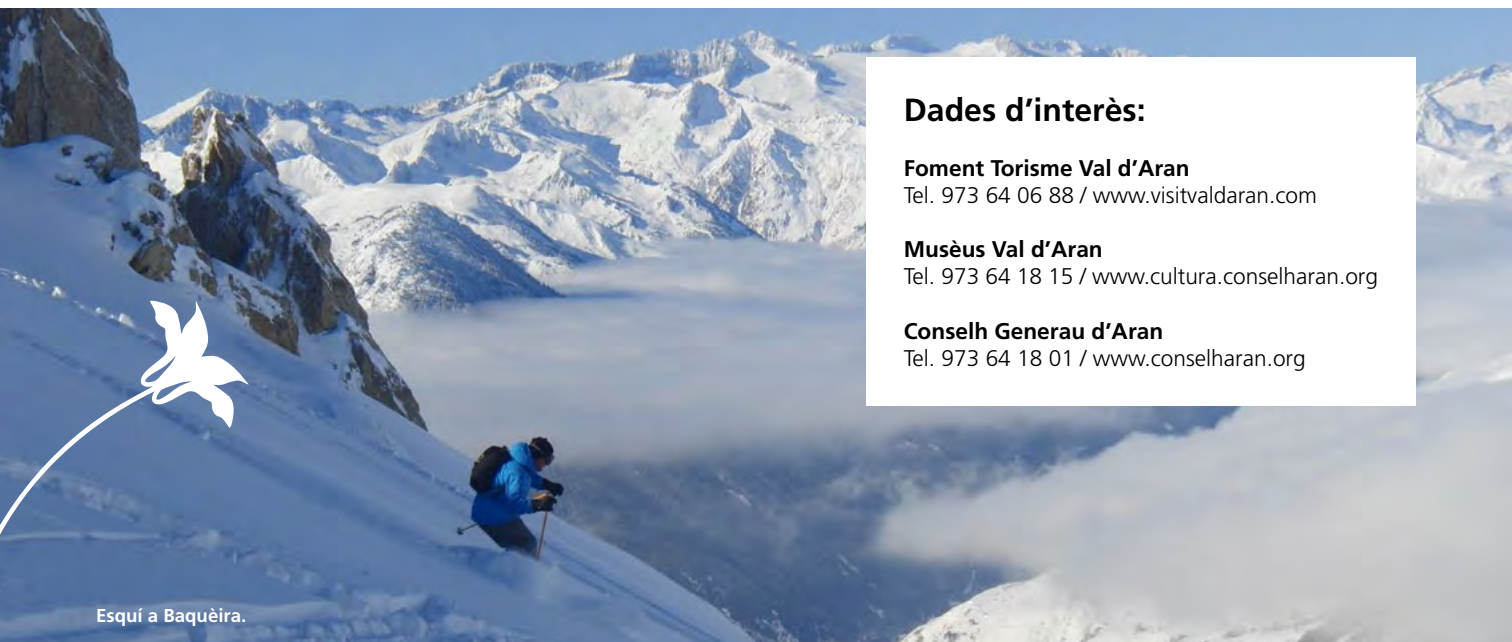
Finalment, les esglésies són un viatge estilístic pel romànic, el renaixement i el barroc a través de quinze santuaris religiosos. El teixit urbà també parla. Cases de colors alegres recorden l'època romana i l'arquitectura de pedra és una al·lusió a les bordes que encara es mantenen. La certificació com a destinació de la biosfera no és casual. Respon a l'evolució de la societat aranesa envers el seu entorn. L'adaptació d'un poble a la natura. Qui sap si tot plegat va ser idea d'aquell pobre fatigat que va cobrir la Val d'un mantó verd. Sigui com vulgui, els aranesos n'han sabut gaudir.

Ànec, una delícia gastronòmica de la Val d'Aran.

Església d'Unha.

Dades d'interès:

Foment Torisme Val d'Aran

Tel. 973 64 06 88 / www.visitvaldaran.com

Musèus Val d'Aran

Tel. 973 64 18 15 / www.cultura.conselharan.org

Conselh Generau d'Aran

Tel. 973 64 18 01 / www.conselharan.org

Esquí a Baquèira.

Ball a Vilamós.

El Valle de Aran en esencia

El marco natural del Aran parece obra de algún poder divino. En él se encuentran paisajes de contrastes, con una pendiente desde los 3.000 metros en Besiberri Nòrd hasta los 600 en Eth Pònt de Rei. En este abanico de ecosistemas, convive una sociedad que ha sabido poner en valor una naturaleza y una cultura ancestral para crear un reclamo turístico. Por eso, la Val d'Aran se ha convertido en el primer destino de montaña en obtener el certificado de la biosfera (Biosphere Destination). La red de caminos del rincón aranés conecta escenarios de todos los colores, desde las vistas y ríos de la Val de Toran hasta el Saut deth Pish, pasando por los Uelhs deth Joèu en Era Artiga de Lin. En la parte suroeste se esconden lagos como los de Saboredò, el de Restanca y el Circ de Colomèrs. Si hablamos de agua, debemos apuntar el termalismo, con los baños de Arties, Tredòs y Les. La variedad en la flora aranesa está presente entre la fauna, donde se encuentran numerosas especies de pájaros curiosos. Un tesoro que sólo aparece en estas montañas es la lagartija aranesa. Pero la estrella mediática es el oso pardo, que se puede ver sin peligro en Aran Park, en el Còth deth Portilhon, un rincón que incluye muchos animales de los Pirineos. La cultura aranesa se sostiene en su lengua. La noche de San Juan Arties y Les celebran sus fiestas del fuego, con la quema del Taro y el Haro, respectivamente. Los bailes araneses son un potente atractivo distinto de las danzas típicas catalanas. En la Val d'Aran la música es más rápida y viva, incluye el acordeón diatónico y el bot –parecido a la gaita– y los pasos son más complicados y dinámicos. En gastronomía, el plato más conocido, la sopa mezzclada u òlha aranesa, es una cazuela de escudella con cocido. Otros son el encebollado de caza y los caulets. A finales del siglo XIX y la primera mitad del XX, funcionó la industria minera. Hoy las minas Victòria se pueden visitar con guía en verano. Otro ejemplo de adaptación industrial al medio es el esquí. Desde hace cincuenta años, el Aran se ha especializado en turismo de nieve hasta convertirse en un destino líder en España, con casi 2.000 hectáreas de dominio esquiable y principal motor económico. Por último, las iglesias son un viaje estilístico por el románico, el renacimiento y el barroco a través de quince santuarios religiosos. Y las casas de colores alegres recuerdan la época romana y la arquitectura de piedra es una alusión a las bordas que aún se mantienen.

The essence of Aran

Aran is a territory of contrasting scenery which is home to people who have known how to promote its nature and its age-old culture in order to create a tourist attraction. As a result, the Val d'Aran has become the first mountain destination to obtain the prestigious Biosphere Destination. The

network of paths that run through Aran connect a wide variety of scenery which includes such attractions as the Val de Toran, Saut deth Pish, Uelhs deth Joèu in Era Artiga de Lin, the Saboredò and Restanca pools and the Circ de Colomèrs. When we speak of water, we should speak of thermal waters and particularly those of Arties, Tredòs and Les. The variety of Aranese flora is as spectacular as its fauna; one of its treasures is the Aran lizard, which can only be found in these mountains, but its star attraction is the brown bear. Aran's unique culture is maintained through its language and on midsummer's eve, Arties and Les celebrate their traditional festivals of fire, which culminate with the respective burnings of the Taro and Haro. We must also highlight traditional Aranese dancing, the music of the diatonic accordion and the bot, which is an instrument similar to the bagpipes. In gastronomy, the dishes of reference include the òlha aranesa, game cooked with onion and caulets. For the last fifty years, Aran has specialised in snow-related tourism. It has done so to the extent that it is now the leading snow destination in Spain, with almost 2,000 skiable hectares, and this has become its main economic motor. Finally, visitors are also encouraged to discover and admire Aran's fifteen religious shrines, brightly coloured houses and stone-based architecture.

L'essence du Val d'Aran

En Aran on trouve des paysages de contrastes, où cohabite une société qui a su mettre en valeur une nature et une culture ancestrale pour créer une réclame touristique. C'est pour cette raison que le Val d'Aran est devenu la première destination de montagne ayant reçu le certificat de la biosphère (Biosphere Destination). Le réseau de chemins du coin aranais relie des scènes de toutes les couleurs comme la Vallée Toran, le Saut deth Pish, les Uelhs deth Joèu en Era Artiga de Lin ou les lacs de Saboredò, Restanca et le Cirque de Colomèrs. Si l'on parle d'eau, il faut noter le thermalisme, avec les bains d'Arties, Tredòs et Les. La variété de la flore aranaise est présente parmi la faune. Un trésor qui n'apparaît que dans ces montagnes est le lézard aranaï. Mais la vedette médiatique est l'ours brun. La culture aranaise se soutient par sa langue. La nuit de la Saint Jean, Arties et Les célèbrent leurs fêtes du feu avec le brûlage du Taro et du Haro, respectivement. Les danses aranaïses, la musique de l'accordéon diatonique et le bot –semblable à la cornemuse– s'y font remarquer. En gastronomie il y a l'òlha aranaïse, l'oignonade de chasse et les caulets. Il y a cinquante ans que l'Aran s'est spécialisé dans le tourisme de neige jusqu'à en devenir une destination leader en Espagne, avec presque 2.000 hectares de domaine skiable et principal moteur économique. Il faut finalement admirer les quinze sanctuaires religieux, les maisons aux couleurs gaies et l'architecture en pierre.

**APRENDRE
DEL PASSAT
PER CONSTRUIR**

EL FUTUR

TEXT: Roser Banyeres FOTOS: Jordi V. Pou

Saber d'on venim per mirar cara a cara el futur. Acceptar qui som per decidir com volem ser. Revisitar els orígens, la història, sia de fa 30, 100, 300 o 1.000 anys, ens permet evolucionar com a comunitat. Aquesta és només una de les moltes reflexions i al·licients que ofereixen dos centres culturals únics a Lleida i, pel seu contingut, probablement a Catalunya. L'un és el Museu d'Arquitectura i Urbanisme Josep Mas Dordal d'Almacelles (MAU) i l'altre, el Museu de la Mecanització Agrària Cal Trepà de Tàrraga. Al Segrià, el visitant s'endinsa en el naixement del concepte d'urbanisme de ciutat i en com la seva evolució i la de l'arquitectura expliquen també les transformacions de la societat, tot articulades a través d'un discurs de disseny sobri, elegant i actual aconseguit amb panells informatius, projeccions i vitrines amb elements museïtzats, tant arqueològics com documentals originals. A poc més de mitja hora de distància amb cotxe, a l'Urgell, el públic pot recordar com la determinació d'un home, Josep Trepà Galceran (1881-1973), de millorar les condicions de treball agrícola, el principal *modus vivendi* de Ponent, el va dur a fundar Cal Trepà a Tàrraga, una empresa pionera que al començament del segle XX va protagonitzar la primera mecanització al camp. Va canviar per sempre l'evolució industrial i la mecanització agrària, no només de Tàrraga o Catalunya, sinó de l'Estat espanyol.

Però anem a pams. Visitem-los. El MAU és un centre de 240 metres quadrats dividit en sis espais, al qual s'accedeix per la plaça tancada de Marc Vitruvi. Un nom que ja és tota una declaració d'intencions. Un cop a dins, a l'Àgora (sala 1) el públic pot recordar com ja al segle V aC l'arquitecte grec Hipòdam de Milet, "pare" del planejament urbanístic, va concebre l'esquema de les ciutats en retícula. Almacelles n'és clara hereva, igual que dels campaments i les ciutats romanes.

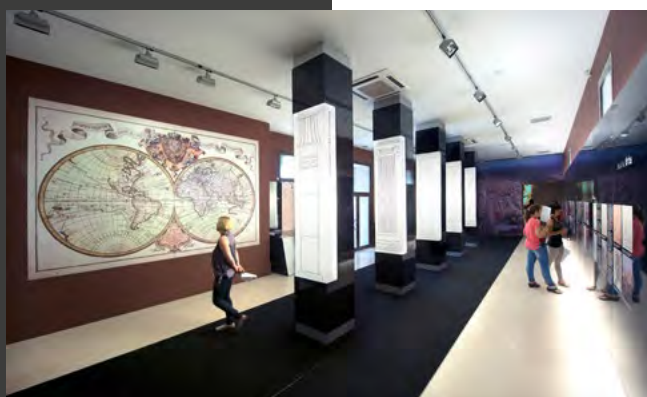
Precisament, la primera peça museïtzada del MAU és un dels dos mil·lars trobats al terme, un element de senyalització romana de les vies de comunicació. La contraposició entre la concepció de les poblacions cristianes medievals –que tan aviat eren irregulars com lineals, quadrangulars o concèntriques– i les islàmiques, irregulars i encerclades per una muralla, queda palesa al Burg (sala 2), amb fotografies aèries de ciutats com Cervera o Girona i la reproducció del plànol de la ciutat ideal de Francesc d'Eiximenis (1330-1409), a més del canvi que suposa el pas de l'art constructiu romànic al gòtic, amb edificis molt més alts i lluminosos. La Plaça Forta. Els segles XVI i XVIII (sala 3) mostra el pas de les ciutats ideals, fortalses, a les reals.

I arriba el quart àmbit, un dels plats forts: la Il·lustració. L'eclosió de l'arquitectura barroca i la seva monumentalitat. En definitiva, el segle XVIII, l'època de la construcció d'Almacelles per Josep Mas Dordal, arquitecte de Barcelona, autor de la façana de l'església de la Mercè i del nou palau episcopal de la Ciutat Comtal, entre d'altres edificis. Havia rebut l'encàrrec de Melcior de Guàrdia Mates, comerciant i "ciutadà honrat de Barcelona", que el 1773 va invertir 176.000 lliures en el repoblament del terme d'Almacelles.

Ho expliquen objectes i ceràmica museïtzats, mapes, documents fundacionals... tot presidit per una enorme fotografia aèria actual del municipi que plasma com ja entre el 1774 i el 1779 va ser dissenyada amb el model ortogonal. I és precisament ara quan arriba el cinquè àmbit, Almacelles, amb un vídeo d'història-ficció sobre Mas Dordal, plànols de la vila des de la seva fundació fins al segle XXI i una maqueta que mostra la uniformitat de la ciutat tal com la va imaginar Mas Dordal, amb les cases iguals, els mateixos espais, mides...

L'escultura "Entre tots", de Miguel Ángel González, presideix l'entrada principal del MAU.

Les diverses sales del museu expliquen l'evolució de l'urbanisme i l'arquitectura al llarg de la història.

El camí que acompanya el visitant fins a la sortida el convida a reflexionar sobre les poblacions del futur amb imatges, sempre des de l'aire, de ciutats com Dallas, Chicago, Buenos Aires, Nova York o Berlín. És la sala 6, Metròpolis, presidida per un mapa original del 1859 relatiu a l'Eixample de Barcelona. Mas Dordal havia rebut l'encàrrec de dissenyar la vila gairebé un segle abans. No sempre els avenços arriben primer a la capital.

També Tàrrrega fou pionera, una mica més cap aquí en el temps, al començament del segle XX, quan el 1913 Josep Trepà va fundar la fàbrica que portava el seu nom. Amb ella va liderar una revolució industrial a Catalunya i Espanya que va aconseguir millorar significativament les condicions de la feina al camp.

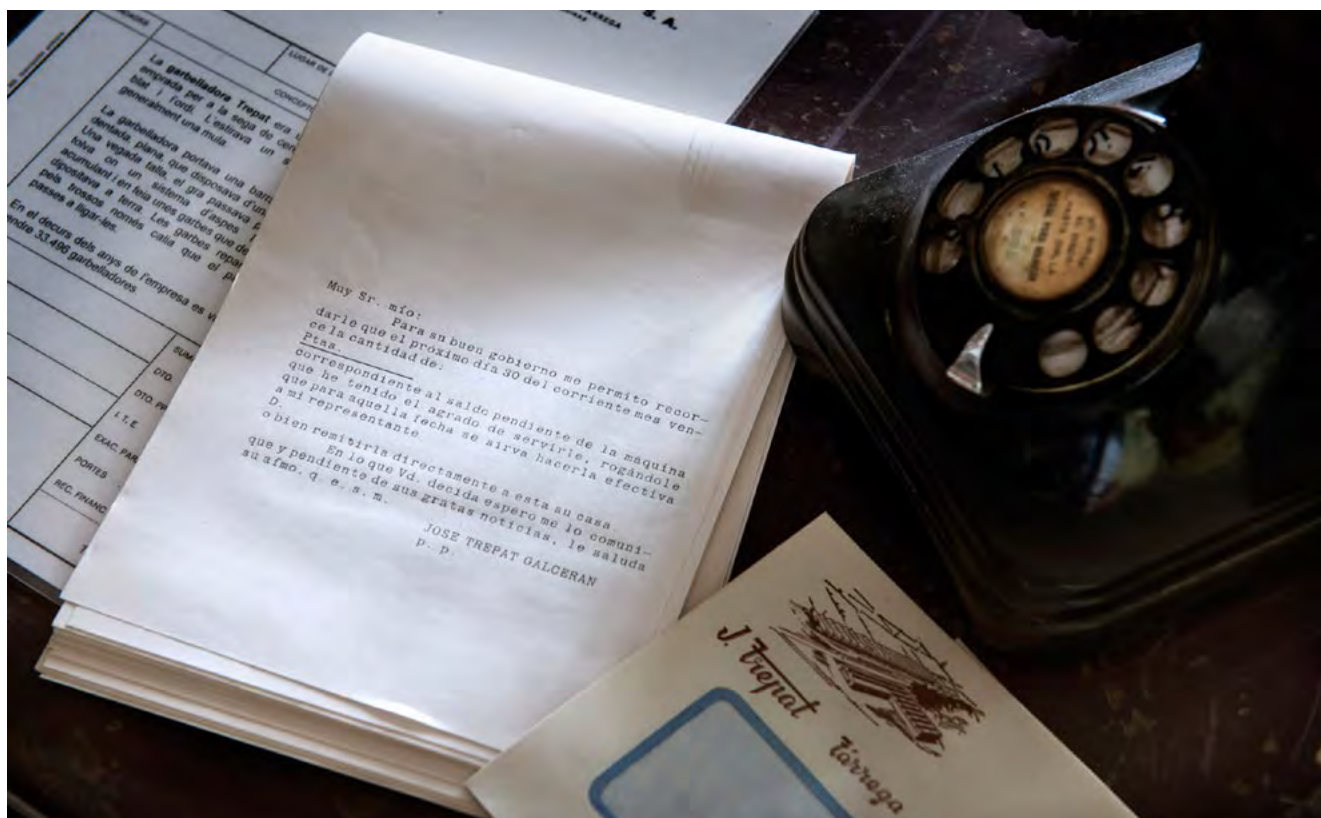
Les màquines agrícoles que produïa i comercialitzava es van convertir en un èxit sense precedents i, amb elles, la transformació i mecanització del camp català (i espanyol) van ser un fet. El secret, màquines més petites i manejables que fins aleshores, adaptades a les característiques de les terres de l'Urgell, i per si fos poc, més assequibles.

Avui les 19 naus –de les quals les 16 primeres es van començar a construir als anys 30– que formaven l'antiga fàbrica J. Trepà (al que ara és una de les entrades de la ciutat) s'han convertit en el Museu de la Mecanització Agrària de Cal Trepà. Les cinc primeres d'aquestes sales han estat museïtzades per transportar el visitant a un passat industrial que a poc a poc va desaparèixer. De

fet, quan avui sona la sirena restaurada que temps enrere avisava la població del canvi de torn, si el públic visitant tanca els ulls i fa volar la imaginació, encara podria veure com una “marea blava” de treballadors vestits amb granotes d'aquest color s'apressava per no arribar tard a la feina. I és que encara es conserven en molt bon estat els forns de foneria, la sala de disseny i la planta de muntatge, com també l'embarat i les seves 25 politges, aquests darrers a la nau 5.

Quan es posen totes en funcionament és gairebé impossible que el cor del visitant no bategui al mateix ritme. Costa poc suposar que el seu so marca part de la història del país. En 2.500 metres quadrats, es poden observar de prop màquines, garbelladores, dalladores, segadores, eines o motlles, a més d'audiovisuals que ajuden a interpretar el conjunt, com també les oficines, pràcticament intactes. És precisament aquí on comença el recorregut turístic, al departament comercial, on entre d'altres elements s'hi exposa una de les garbelladores emblemàtiques de la fàbrica.

Acaba amb totes les politges de l'embarat en funcionament i la sirena marcant el final. Tota una sensació. I més si es té en compte que durant la Guerra Civil avisava dels bombardejos. En definitiva, un espai que retrata a la perfecció la transició entre la fabricació artesanal i la moderna, a més de la Tàrrrega del segle XX. Però la seva història no acaba aquí, esperem. De mica en mica, quan l'economia ho permeti, no seria d'estranyar que fossin més les naus que es poguessin visitar.

Cal Trepà, a Tàrrrega, va ser una empresa pionera que al començament del segle XX va protagonitzar la primera mecanització al camp.

El Museu de la Mecanització Agrària de Cal Trepat transporta el visitant a un passat industrial que de mica en mica va desapareixent.

Dades d'interès:

**Museu d'Arquitectura i Urbanisme
Mas Dordal d'Almacelles**

Adreça: Carrer Pitàgores 2, Almacelles
Telèfon: 973 74 20 01
Correu electrònic: mau@almacelles.cat

Horaris:

Estiu: dilluns i dimarts tancat; dimecres, dijous i divendres, de 10.30 h a 13.30 h i de 17.30 h a 20.30 h; dissabtes, d'11.30 h a 13.30 h i de 17.30 h a 20.30 h; diumenges, d'11.30 h a 13.30 h.
Hivern: dilluns i dimarts tancat; dimecres, dijous i divendres, de 10.30 h a 13.30 h i de 17.00 h a 20.00 h; dissabtes, d'11.30 h a 13.30 h i de 17.00h a 20.00 h; diumenges, d'11.30 h a 13.30 h.

Entrada: 2 euros. Fins a 14 anys i jubilats, gratuïta.

**Museu de la Mecanització Agrària
Cal Trepat de Tàrraga**

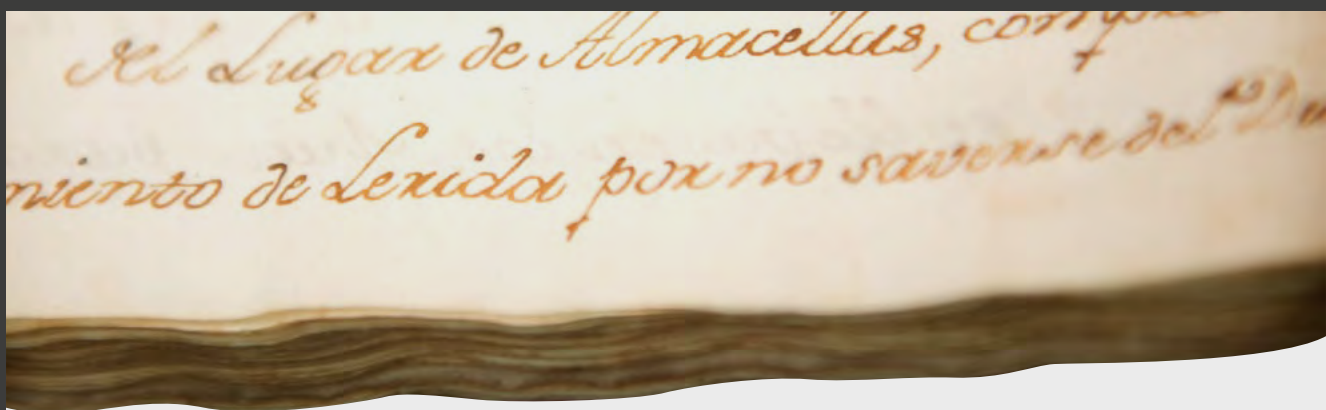
Adreça: Av. Josep Trepat Galceran, Tàrraga
Telèfon: 973 31 16 16
Correu electrònic: informació@museutrepacat.cat

Horaris:

De dilluns a dissabte, visites concertades al telèfon 973 31 16 16 o mitjançant correu electrònic. Diumenges, visita guiada a les 11.00 h i a les 12.30 h, sense reserva prèvia.

Entrada: 5 euros. Estudiants i jubilats, 3 euros. Menors de 10 anys, socis ICOM i AMC, gratuïta.

Aprender del pasado para construir el futuro

En Lleida existen dos centros culturales únicos y, por su contenido, probablemente también en Cataluña: el Museo de Arquitectura y Urbanismo Josep Mas Dordal de Almacelles (MAU) y el Museo de la Mecanización Agraria Cal Trepat de Tàrraga. En el Segrià, el visitante se adentra en el nacimiento del concepto de urbanismo de ciudad y en cómo su evolución y la de la arquitectura explican también las transformaciones de la sociedad. A poco más de media hora de distancia en coche, en el Urgell, el público puede recordar cómo Josep Trepat Galceran fundó Cal Trepat en Tàrraga, una empresa pionera que a principios del siglo XX protagonizó la primera mecanización en el campo y cambió para siempre la evolución industrial y la mecanización agraria de España.

El MAU es un centro de 240 metros cuadrados dividido en seis espacios. En el Ágora (sala 1) el público puede recordar cómo ya en el siglo V a.C. el arquitecto griego Hipodamo de Mileto concibió el esquema de las ciudades en retícula. Almacelles es una clara heredera, igual que de los campamentos y ciudades romanas. La contraposición entre la concepción de las poblaciones cristianas medievales y las islámicas queda patente en el Burgo (sala 2). La Plaza Fuerte. Los siglos XVI y XVIII (sala 3) muestra el paso de las ciudades ideales, fortalezas, a las reales. Y llega el cuarto ámbito, uno de los platos fuertes: la Ilustración. La eclosión de la arquitectura barroca y su monumentalidad. El siglo XVIII, la época de la construcción de Almacelles por parte de Josep Mas Dordal. Lo explican objetos y cerámica museizados, mapas, documentos fundacionales... En el quinto ámbito, Almacelles, se puede ver un vídeo de historia-ficción sobre Mas Dordal, mapas de la villa desde su fundación hasta el siglo XXI y una maqueta que muestra la uniformidad de la ciudad como la imaginó Mas Dordal. En la sala 6, Metrópolis, se invita a reflexionar sobre las poblaciones del futuro con imágenes, siempre desde el aire, de ciudades como Dallas, Chicago, Buenos Aires, Nueva York o Berlín.

También Tàrraga fue pionera a principios del siglo XX, cuando en 1913 Josep Trepat fundó la fábrica que llevaba su nombre. Hoy las 19 naves que forman la antigua fábrica J. Trepat se han convertido en el Museo de la Mecanización Agraria de Cal Trepat. Las cinco primeras de estas salas han sido museizadas para transportar al visitante a un pasado industrial que poco a poco va desapareciendo. Y es que aún se conservan en muy buen estado los hornos de fundición, la sala de diseño y la planta de montaje, así como el árbol de transmisión y sus 25 poleas. En 2.500 metros cuadrados, se pueden observar de cerca máquinas, cribadoras, guadañadoras, segadoras, herramientas o moldes, además de audiovisuales que ayudan a interpretar el conjunto, así como las oficinas, prácticamente intactas. Es precisamente aquí donde empieza el recorrido turístico, en el departamento comercial, donde entre otros elementos se expone una de las cribadoras emblemáticas de la fábrica. Termina con todas las poleas del árbol de transmisión en funcionamiento y la sirena marcando el final.

Learning from the past to build the future

Lleida boasts two truly unique cultural centres. At the Josep Mas Dordal Museum of Architecture and Urban Planning of Almacelles (MAU), visitors can discover the origins of Town Planning and how its evolution and that of architecture explain the main transformations of our society. At the Cal Trepat Museum of Agricultural Mechanisation of Tàrraga, people can

discover a pioneering company which, at the turn of the 20th century, played an important role in the mechanisation of local fields and made a significant contribution to Spain's industrial evolution and the mechanisation of its agriculture.

The MAU has a total area of 240 m² and is divided into six spaces. In the Ágora, visitors can remember how, in the 5th century BCE, the Greek architect Hippodamus of Miletus dreamt up the grid plan city layout. The contrast between Medieval Christian and Islamic settlements is clearly evident in the Burgo, or fortified square, while the period between the 13th and 16th centuries saw the transition from the ideal to the fortified and then to the royal city. During the Enlightenment, it was possible to observe the emergence of baroque architecture and its monumental splendour. At Almacelles, it is also possible to see a historical fiction video about Mas Dordal, which includes maps of the town and a model, while in Metrópolis, visitors are invited to think about the settlements of the future.

In 1913, Josep Trepat Galceran founded the factory that bore his name. Today, the 19 workshops that once constituted the J. Trepat factory have been turned into the Cal Trepat Museum of Agricultural Mechanisation. The first five of these workshops have now been converted into museum spaces. They still conserve the smelting furnaces, which remain in very good condition, the design hall and the assembly plant, as well as the transmission tree with its 25 pulleys. In 2,500 m², it is possible to observe the machinery close up: sifters, mowers, reapers, tools and moulds, to watch audio-visuals that help to explain everything, and to see the offices, which still remain practically intact.

Apprendre du passé pour construire le futur

À Lleida il existe deux centres culturels uniques. Au Musée d'Architecture Urbanisme Josep Mas Dordal d'Almacelles (MAU) le visiteur peut revivre la naissance du concept d'urbanisme de ville et découvrir comment son évolution et celle de l'architecture expliquent aussi les transformations de la société. Au Musée de la Mécanisation Agraire Cal Trépat de Tàrraga, le public peut se souvenir de l'aspect d'une entreprise pionnière qui au début du XXe siècle joua un rôle prépondérant dans la mécanisation de la campagne et changea définitivement l'évolution industrielle et la mécanisation agraire de l'Espagne. Le MAU est un centre de 240 m² divisé en six espaces. À l'Ágora on rappelle au public comment déjà au Ve siècle a. J.C., l'architecte grec Hipodamo de Mileto conçut le schéma des villes en réticule. Le contraste entre la conception des villages chrétiens médiévaux et ceux de l'Islam est patente dans le Burgo. La Plaza Fuerte. Les siècles XVI et XIII montrent le passage des villes idéales, forteresses, aux réelles. Dans l'illustration on voit l'éclosion de l'architecture baroque et sa monumentalité. À Almacelles, on peut voir une vidéo d'histoire-fiction sur Mas Dordal, des cartes de la ville et une maquette. À Metrópolis on vous invite à réfléchir sur les villes du futur. En 1913 Josep Trepat Galceran fonda l'usine qui portait son nom. Aujourd'hui les 19 nefs qui forment l'ancienne usine J. Trepat ont été transformées en un Musée de la Mécanisation Agraire de Cal Trepat. Les cinq premières de celles-ci ont été transformées en musée. Les fours à fonte, la salle d'élaboration des concepts et la centrale de montage, ainsi que l'arbre de transmission et ses 25 poulies sont encore en très bon état. Sur 2.500 m², on peut observer de près des machines, des cribleuses, des faucheuses, des moissonneuses, des outils ou des moules en plus d'audiovisuels qui aident à interpréter l'ensemble, ainsi que les bureaux, pratiquement intacts.

OFICINES DE TURISME

L'ALT URGELL

Coll de Nargó

Pl. de l'Ajuntament
25793 Coll de Nargó
TEL 973 383 048
info@dinosfera.com
dinosfera.com

Organyà

Pl. de les Homilies
25794 Organyà
TEL 973 382 002
FAX 973 383 536
ajuntament@organya.cat
organya.cat

Tuixent

Pl. Serra del Cadí, 1
25717 Tuixent
TEL 973 370 030
FAX 973 370 216
museu@trementinaires.org
trementinaires.org

Seu d'Urgell, la

Oficina de Turisme de la Seu d'Urgell - Espai Ermengol
C. Major, 8
25700 la Seu d'Urgell
TEL 973 351 511
973 353 057
info@turismeseu.com
turismeseu.com

Turisme Alt Urgell

Pg. Joan Brudieu, 15
25700 la Seu d'Urgell
TEL 973 353 112
FAX 973 352 788
turisme@alturgell.ddl.net
alturgell.cat

L'ALTA RIBAGORÇA

Barruera - Oficina del

Patronat de la Vall de Boí
Psg. Sant Feliu, 43
25527 Barruera
TEL 973 694 000
FAX 973 694 121
vallboi@vallboi.com
vallboi.com

Erill-la-Vall - Centre del Romànic de la Vall de Boí

C. del Batalló, 5
25528 Erill-la-Vall
TEL 973 696 715
FAX 973 696 714
info@centreromanic.com
centreromanic.com

Pont de Suert, el

Patronat Comarcal de

Turisme de l'Alta Ribagorça
Av. de Victoriano Muñoz, 48
25520 el Pont de Suert
TEL 973 690 402 / 902 101 516
FAX 973 690 575
pturisme@ccar.ddl.net
turismealtaribagorca.cat

Oficina Municipal de Turisme del Pont de Suert

Av. de Victoriano Muñoz, 22
25520 el Pont de Suert
TEL 973 690 640 / 973 690 005
FAX 973 690 293
turisme@elpontdesuert.com
elpontdesuert.com

LA Cerdanya

Talló (Bellver de Cerdanya)

C. de la Font, 5 25721 Talló
TEL 973 510 802
centredetallo@bellver.org
bellverecoturismecerdanya.cat

Puigcerdà - Patronat Comarcal de Turisme de la Cerdanya

Cruïlla N-152 amb N-260
17520 Puigcerdà (Girona)
TEL 972 140 665
FAX 972 140 592
info@cerdanya.org
cerdanya.org

LA NOGUERA

Balaguer

Pl. Comtes d'Urgell, 5
25600 Balaguer
TEL 973 445 194 / 973 446 606
FAX 973 445 053
turisme@balaguer.cat
balaguer.cat

Baronia de Rialb, la

C. Monestir, 1 25747 Gualter
la Baronia de Rialb
TEL 973 460 234
FAX 973 462 125
turisme@baroniarialb.cat
baroniarialb.cat

LA SEGARRA

Cervera - CAT de Cervera

Av. President Macià, 78
25200 Cervera
TEL 973 534 442
catcervera@turismecat.cat
turismecervera.cat

Guissona - Espai Fassina

Pl. el Vell Pla, 7
25210 Guissona
TEL / FAX 973 551 414
turisme@guissona.cat
guissona.net

LA VAL D'ARAN

Arties

C. dera Mòla, s/n 25599 Arties
(només oberta a l'estiu)
visitvaldaran.com

Bossòst

Pg. Eduard Aunós, 14
25550 Bossòst
TEL 973 647 279
(només oberta a l'estiu)
bossost.ddl.net

Les

Av. Sant Jaume, 36 25540 Les
TEL 973 647 303
(només oberta a l'estiu)
torismeles@torismeles.com
torismeles.com

Salardú

Trauessa de Balmes, 2
25598 Salardú
TEL 973 645 197
o.s.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Vielha

Turisme Val d'Aran
Psg. dera Libertat, 16
25530 Vielha
TEL 973 640 688
FAX 973 643 060
torisme@aran.org
visitvaldaran.com

Oficina de Informacion Torística dera Val d'Aran

C. Sarriulera, 10 25530 Vielha
TEL 973 640 110
FAX 973 640 372
o.torisme@aran.org
visitvaldaran.com

LES GARRIGUES

Arbeca - Oficina de Turisme, Cooperativa del Camp

C. Lleida, 32
25140 Arbeca
TEL 973 160 008 (Ajuntament)
TEL 973 160 000 (Cooperativa)
turismearbeca206@arbequina.coop
arbeca.cat

Borges Blanques, les

Consell Comarcal de les Garrigues

Av. Francesc Macià, 54
25400 les Borges Blanques
TEL 973 142 658
FAX 973 140 106
turisme@garrigues.cat
turismegarrigues.com

Oficina Comarcal i Local de Turisme

Pl. Ramon Arqués, 5
25400 les Borges Blanques
TEL 973 140 874

EL BERGUEDÀ

Gósol

Pl. Major, 1
25716 Gósol
TEL 973 370 055
FAX 973 370 155
centremuntanya@gosol.ddl.net
gosol.ddl.net

EL PALLARS JUSSÀ

Isona i la Conca Dellà

C. del Museu, 7
25650 Isona
TEL 973 665 062
FAX 973 664 228
ofturisme@parc-cretaci.com
parc-cretaci.com

Pobla de Segur, la

Av. Verdaguer, 35
25500 la Pobla de Segur
TEL / FAX 973 680 257
turisme@pobladesegur.cat
pobladesegur.cat

Torre de Capdella, la Patronat Municipal de Turisme de la Vall Fosca

Casa Consistorial
C. Únic, s/n
25515 la Torre de Capdella
TEL 973 663 001
FAX 973 663 145
comunicacio@vallfosca.net
vallfosca.net

Tremp Epicentre Centre de visitants del Pallars Jussà

Ps. del Vall, 13 25620 Tremp
TEL 973 653 470
FAX 973 653 210
pallarsjussa.net

EL PALLARS SOBIRÀ

Esterri d'Àneu

C. Major, 40 bis
25580 Esterri d'Àneu
TEL 973 626 345
vallsdaneu.com

Llavorsí

Ctra. Vall de Cardós, s/n
25595 Llavorsí
TEL 973 622 217
llavorsi.ddl.net

Sort - Oficina Comarcal de Turisme del Pallars Sobirà

Camí de la Cabanera, s/n
25560 Sort
TEL 973 621 002
FAX 973 621 003
turisme@pallarssobira.cat
pallarssobira.info
turisme.pallarssobira.cat

Tavascan

Ctra. de Tavascan, s/n
25577 Tavascan
TEL 973 623 079
info@tavascan.net
tavascan.net

València d'Àneu

Av. del Port de la Bonaigua, 9
25587 València d'Àneu
TEL 973 626 038
FAX 973 626 341
ajuntament@altaneu.ddl.net
altaneu.ddl.net

Vall de Cardós

Camí Comunidor, s/n
25570 Ribera de Cardós
TEL 973 623 239
FAX 973 623 122
ajuntament@vallcardos.ddl.net

EL PLA D'URGELL

Estany d'Ivars i Vila-sana

TEL 973 711 313
FAX 973 600 477
info@estanyivarsvilasana.cat
estanyivarsvilasana.cat

Mollerussa

Oficina de Turisme del Pla d'Urgell

Prat de la Riba, 1 25230 Mollerussa
TEL 973 711 313
FAX 973 600 477
turisme@plarurgell.cat
turismeplarurgell.cat

Espai Cultural dels Canals d'Urgell

Av. Jaume I, 1 25230 Mollerussa
TEL 973 603 997
FAX 973 603 998
turismespaicultural@canalsurgell.org
canalsurgell.org

EL SEGRIÀ

Lleida

Oficina de Turisme de Catalunya

Pl. Edil Saturnino, 1
25007 Lleida
TEL 973 032 997
FAX 973 221 428
ot.lleida@gencat.cat

Turisme de Lleida

C. Major, 31 bis 25007 Lleida
TEL 902 250 050
FAX 973 700 480
infoturisme@paeria.es
turismedelleida.cat

Aeroport de Lleida - Alguaire

(opera en horari de vols)
TEL 973 032 744

Torres de Segre

Oficina de Turisme d'Utxesa

Pl. de l'Església, s/n
25170 Torres de Segre
TEL 973 792 789 / 973 796 005
utxesa@utxesa.com
utxesa.com

EL SOLSONÈS

Sant Llorenç de Morunys

Oficina de Turisme de la Vall de Lord

Ctra. de Berga, s/n
25282 Sant Llorenç de Morunys
TEL / FAX 973 492 181
info@lavalldelord.com
lavalldelord.cat

Solsona

Oficina de Turisme del Solsonès i de Solsona

Centre d'Interpretació Turística del Solsonès
Ctra. de Bassella, 1
25280 Solsona
TEL 973 482 310
FAX 973 481 933
turisme@turismesolsones.com
turismesolsones.com
solsonaturisme@ajsolsona.cat
solsonaturisme.com

L'URGELL

Agramunt

Pl. del Pou, s/n 25310 Agramunt
TEL 973 391 089
turisme@agramunt.cat
agramunt.cat

Bellpuig

Oficina municipal de turisme de Bellpuig

Pl. Sant Roc, 23 25250 Bellpuig
TEL 973 320 536 / 973 320 408
oficinaturisme@bellpuig.cat
bellpuig.cat

Punt d'Informació del

Convent de Sant Bartomeu

Ctra. Belianes, s/n
25250 Bellpuig
TEL 973 320 292
bellpuig.cultura@gencat.cat
bellpuig.cat

Tàrraga - Oficina Comarcal de Turisme de l'Urgell

C. Agoders, 16 25300 Tàrraga
TEL 973 500 707
FAX 973 500 666
turisme@urgell.cat
turismeurgell.cat

Vallbona de les Monges

C. Prat de la Riba, 3
25268 Vallbona de les Monges
TEL / FAX 973 330 260
ajuntament@vallbonadelesmonges.cat
vallbonadelesmonges.cat

Verdú

Pl. Bisbe Comelles, 13
25340 Verdú
TEL 973 347 216
turisme@verdu.cat
verdu.cat

Diputació de Lleida

municipis, territori i tu

municipis i tu

m

territori i tu

t

